

KRIK

obyčejného člověka

Ryszard Siwiec 1909–1968

**INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ**
Oddział w Rzeszowie

Křik obyčejného člověka

Ryszard Siwiec 1909–1968

ISBN 978-83-8098-463-9

Oblah

PRL a Pražské jaro.....	1
Sebeupálení.....	19
Člověk.....	27
Činnost StB.....	51
Echa události.....	67
Paměť.....	76
O projektu.....	102

PRL a Pražské jaro

Pražské jaro tímto termínem se obvykle nazývá období politické liberalizace v bývalém Československu.

Jednalo se o několikaměsíční proces postupného zavedení reforem, který začal 5. ledna 1968, kdy se prvním tajemníkem ústředního výboru Komunistické strany Československa (UV KSČ) stal Alexander Dubček. Skončil 21. srpna 1968 invazí vojsk Varšavské smlouvy do Československa v rámci takzvané operace "Dunaj". Do zásahu byly zapojeny ozbrojené síly Svazu sovětských socialistických republik, Polské lidové republiky, Německé demokratické republiky (vzhledem k obavám z psycho-propagandistických účinků německé oddíly však nevstoupily do Československa. Invaze se zúčastnili pouze zástupci Německé demokratické republiky, a to zejména styční důstojníci), Maďarské lidové republiky a Bulharské lidové republiky. Na polské straně byla do operace zapojena 2. Polská armáda pod velením brigádního generála Floriana Siwického o síle více než 26.000 vojáků.

Alexander Dubček se snažil zavést "socialismus s lidskou tvář". Nejednalo se o reziganci KSČ z řízení země, ale o zapojení prvků pluralismu do tehdejšího politického systému. V Československu se obnovil společenský život, bylo založeno několik politických klubů i dalších společenských organizací, vzkvétal kulturní život, byla zrušena preventivní cenzura, novým způsobem začal pracovat tisk a televize. Zahájily se rehabilitační procesy osob odsouzených komunistickými soudy.

21. srpen 1968 - Pražané sedí na sovětském tanku na Václavském náměstí před hlavní budovou Národního muzea.

AKGi Reporter/East News

21. srpen 1968 - Válečné ztráty v ulicích Prahy.

AKGi Reporter/East News

Polské jednotky v Hradci Králové.

Fot. Leszek Łożyński.

AKGi Reporter/East News

Pražské jaro neprošlo bez povšimnutí v Polské lidové republice. Jak komunistická vláda, tak veřejnost reagovala na události u svého jižního souseda. Navzdory snahám propagandy, reakce vládní vrstvy a veřejnosti byly rozdílné. Podstatný vliv na to měly nedávné události v Polsku z března 1968.

Vedená od roku 1967 anti-sionistická kampaň a stále jasnější omezení svobody projevu (kterého symbolem se stal na konci ledna 1968 zákaz divadelního představení " Dziady " v Národním divadle v režii Kazimierza Dejmka) byly pro polskou společnost znakem konce hesel října 1956 hlášených týmem Władysława Gomułki. Tento vývoj silně kontrastoval s reformami v Československu a nijak nepoukazoval na ochotu polské vlády k podobným krokům.

Potvrzením těchto předpovědí se stala brutální potlačení studentských demonstrací ve Varšavě ve dnech 8. a 11. března 1968 a následně v Gdaňsku, Krakově, Lodži, Poznani, Gliwicích a Katovicích. Objevovaly se slogany typu: "Celé Polsko čeká na svého Dubčeka". Nešlo tak pouze o projev solidarity se změnami v Československu, ale také o naději, že se podobné změny mohou uskutečnit také v Polsku. Vždyť studentské protesty v Praze na konci října 1967 otevřely v Československu cestu k změnám ve vedení strany a k následujícím liberálním reformám.

Provozní fotografie Bezpečnostní služby ukazující manifestace na Krakovském Przedmieściu v Varšavě

Sbírky Ústavu paměti národa (Instytut Pamięci Narodowej)

Provozní fotografie Bezpečnostní služby ukazující manifestace na Krakovském Przedmieściu v Varšavě

Sbírky Ústavu paměti národa (Instytut Pamięci Narodowej)

Provozní fotografie Bezpečnostní služby ukazující manifestace na Krakovském Przedmieściu v Varšavě

Sbírky Ústavu paměti národa (Instytut Pamięci Narodowej)

Protesty polských studentů v březnu 1968 vyvolávaly sympatie u občanů Československa. Mnohé vysoké školy přijaly rezoluce solidarity a Československý tisk publikoval články odsuzující represe komunistických úřadů proti studentům a lidem židovského původu.

Protesty studentů a intelektuálů se začali šířit po celé zemi, pouze však do března 1968, kdy tyto nepokoje byly potlačeny komunistickými úřady. Univerzity přišly o protestující studenty (stovky z nich byly za trest povolány do armády) a profesory (přednášející na univerzitě ve Varšavě dostali nabídku práce od svých českých kolegů z Univerzity Karlovy v Praze), byla omezena nezávislost univerzit a protestující studenti byli nahrazeni studenty politicky korektními. V médiích byla vedena kampaň proti "výtržníkům" a "sionistům". Ti byli obviněni z "oklamání studentů a navedení jich na falešnou cestu."

Vážení a milí Soudruzi!

V uplynulých deseti dnech se konaly v naší zemi znepokojující akce. Nemalá část studentské mládeže ve Varšavě, stejně jako v jiných akademických centrech v zemi, byla oklamána a navedena na falešnou cestu nepřátelskými silami socialismu.

Tyto síly sejí mezi studenty semena anarchie, porušování zákona. Používají metody provokace. Těmi pobouřily mysl části mladých lidí a staly se příčinou pouličních bitev a krveprolití.

Nelegální shromáždění a pouliční studentské demonstrace vyvolaly obecnou otázku: Co se děje? Proč studenti vystupují proti státním orgánům?

Pokus zneužití poezie Adama Mickiewicze, která vznikla z vlasteneckého boje mládeže proti carskému útlaku k pomlouvání Polské lidové republiky, je politickým podvodem. Zkresluje to nejhlubší, demokratický a progresivní smysl kreativity Mickiewicze.

DV současné době, kdy společenství se Sovětským svazem, přátelství s obrozeným, socialistickým ruským národem, je a zůstane základem bezpečnosti, nezávislosti a rozvoje Polska - je naší povinností, nezakresluje nijak historii a nemajíce žádný důvod pro její zkreslování, vykořenit z mysli přežitky starých a navždy minulých konfliktů a ne je posilovat a rozjířňovat. To je úkol vlastenectví a internacionalismu - dvou vlastností, které patří mezi nejlepší tradice polského národa a polské dělnické třídy.

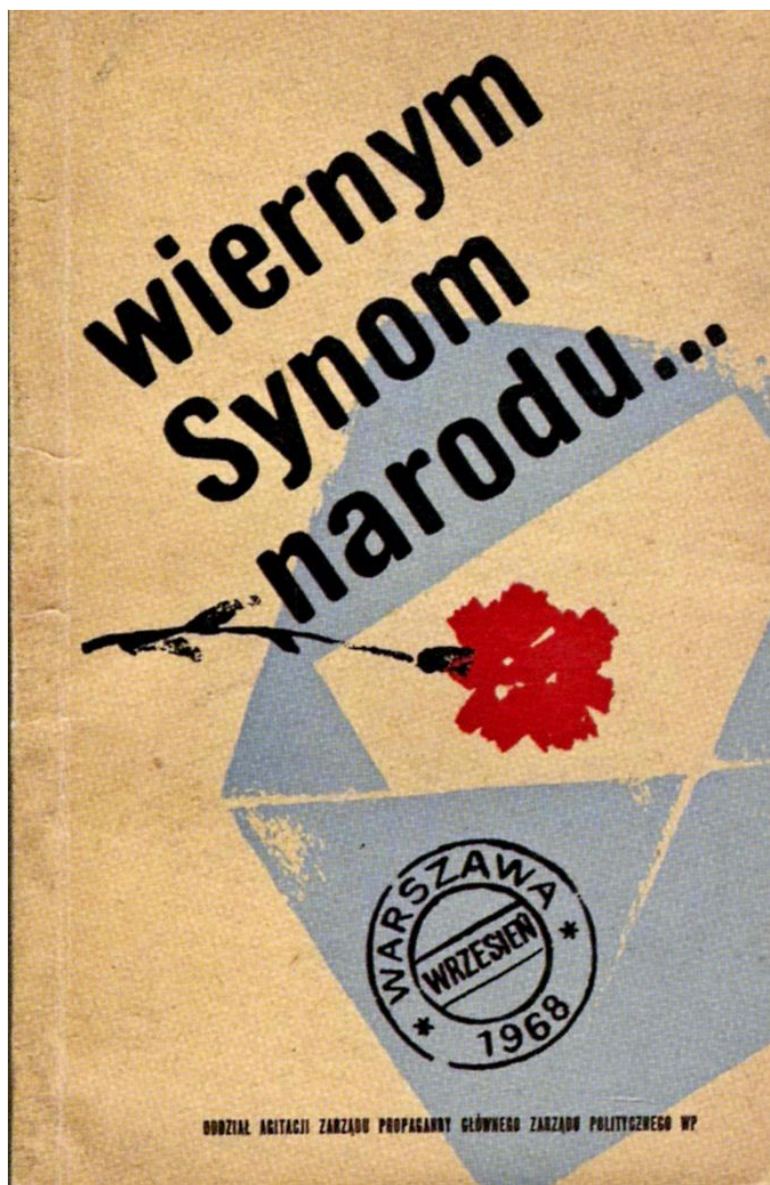
Je snadné si představit, jaký by byl osud polského národa, pokud by se v roce 1944, místo "hlupáků" k moci dostali osvícení lidé. Bylo by to Polsko bez západních území, znepřátelené se Sovětským svazem; chudé, zaostalé, přelidněné, závislé na Německu a imperialistických mocnostech. Polsko bylo by pěšákem v jejich hře; pro takové Polsko by nebylo žádné místo v

moderní Evropě.

Fragment projevu Władysawa Gomułki ze dne 19.března 1968.

První tajemník Ústředního výboru Komunistické strany Władysław Gomułka byl od začátku nastaven vůči Pražskému jaru negativně. Varoval Alexandra Dubčeka před nebezpečnými účinky zavedených reforem. Władysław Gomułka se bál dekonstrukce socialistického bloku a pravděpodobně proto, kdy se situace na jižní hranici vyvíjela pro něj nepatříčným směrem, se stal horlivým stoupencem zásahu vojsk Varšavské smlouvy.

V zemi byla ve velkém rozsahu prováděna propagandistická kampaň proti Československu. Za použití médií (tisk, rozhlas, televize), bylo strašeno důsledky československých reforem a především nebezpečím od "západoněmeckých revizionistů". V obrovském množství byly organizované schůze základních stranických organizací, kde bylo prohlašováno, že reformy u jižních sousedů byly zavedené "sionisty" a "revizionisty" a jejich jediným záměrem je likvidace "socialistické vlády".

Obálka propagandistické publikace

Soukromá sbírka. Materiál použitý v albu Petra Blažka "Ryszard Siwiec, 1909-1968", Varšava 2010.

Není zde místo na nadšení ani fanfáry. Je zde místo k obavám, jako v rodině, která bdí u lůžka nemocného, aby se mohl postavit na vlastní nohy. Je to determinace, kterou třeba mít, aby zachránit tonoucího člověka - přijde čas, kdy tento uzdravující se člověk bude vidět a pochopí, kdo ho zachránil, a kdo ho chtěl zatahnout do hluboké vody. S důvěrou hledíme do budoucnosti. Právě proto, že přes hněv imperialismu a mezinárodní reakce, v čele se západním Německem, jsme překazili činnost kontrarevoluce v Československu.

Tímto způsobem bylo naplněno heslo " Už nikdy Mnichov! Už nikdy září ", " Za vaši a naši svobodu ". Ať žije naše vlast - Polská lidová republika! Ať žije armáda Polské lidové republiky! Ať žije bratrské Československo! Ať žije nerozlučné polsko-sovětské přátelství! Ať žije mír!

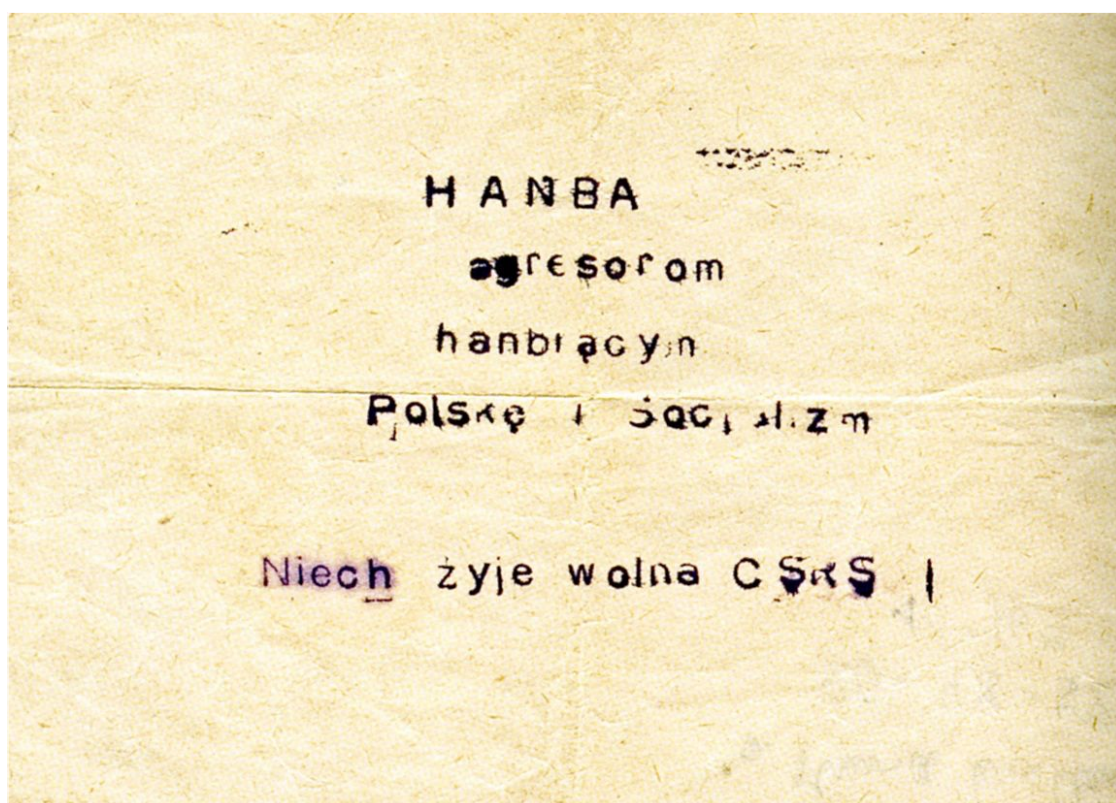
Fragment wystąpienia premiera PRL Józefa Cyrankiewicza z 31 sierpnia 1968 r.

Po intervenci v Československu, kromě informací dobře připravených propagandistickým aparátem, v Polsku dominovaly hlasy pobouření a odsouzení. Státní bezpečnost, která v rámci akce krycím názvem "Podhale" přesně evidovala všechny projevy podpory Čechů a Slováků, jen mezi 21. a 31. srpnem zaznamenala 2147 letáků a 86 "nepřátelských" nápisů s protesty proti invazi. StB zachytila stovky anonymních dopisů s protestem proti zásahu. Asi 80 lidí bylo zatčeno, několik stovek vyzváno k rozhovoru, jehož cílem byla "prevence a varování" U soudů bylo několik lidí odsouzeno trestem odnětí svobody do výše tří let.

Nápis na zdi adresovaný anti-československé politice Władysława Gomułki

Sbírky Ústavu paměti národa (Instytut Pamięci Narodowej)

Jeden z mnoha letáků, ve kterém se protestuje proti zásahu

Sbírký Ústavu paměti národa (Instytut Pamięci Narodowej)

Formou protestu a projevem solidarity bylo kladení květin na československém velvyslanectví. Protestovali také lidé kultury a intelektuálové, ale šlo pouze o jednotlivé akce.

Nejhlasitější byl dopis od vynikajícího spisovatele Jerzego Andrzejewského předsedovi Svazu československých spisovatelů prof. Eduarda Goldstückera.

Do
Eduarda Goldstückera
Prezesa Związku Pisarzy Czechosłowackich

Szanowny Panie Prezesie,

Peřen szacunku i wzruszenia, a także dręczącego niepokoju wobec sytuacji, w jakiej na skutek tragicznych i godnych ubolewania wydarzeń znaleźli się pisarze czescy i słowaccy, proszę Pana, Panie Prezesie, aby zechciał Pan przekazać swoim kolegom wyrazy mojej najgłębszej z nimi solidarności, wyrazy prawdziwego braterstwa ze strony pisarza polskiego, który wprowadzie wyraża tylko własne myśli i uczucia, lecz wierzy, więcej: wie, że znajdzie poparcie ogromnej większości polskich pisarzy, dla których słowa: prawda, miłość, wierność, nadzieja, patriotyzm i postęp jeszcze nie umarły, lub nie zmieniły się w ciężki kamień.

Proszę Pana, aby wiedział Pan i wszyscy Pańscy koledzy, że w dniach Waszych twórczych poszukiwań tak ważnych dla przyszłości całego świata mieliście w polskich pisarzach i intelektualistach przyjscioł ożywionych nadzieją, a gdy przeżywaliście dni szczególnie dla Was i Waszych narodów trudne - byliśmy z Wami, choć pozbawieni we własnej ojczyźnie swobodnego głosu.

Pan spewnością wie dobrze, że poczucie bezsilności wobec gwałtu i przemocy jest ze wszystkich ludzkich upokorzeń klęską najdotkliwszą, a klęska ta staje się ciężarem szczególnie twardym, gdy najlepsze tradycje własnego narodu zostają znieważone, wolność słowa unicestwiona, prawda podeptana. Zdaję sobie sprawę, że mój głos protestu politycznego i moralnego nie zrównoważy i zrównoważyć nie może niesławy, jaką w postępowej opinii całego świata okryła się Polska. Ale ten protest, zrodzony z oburzenia, bólu i ze wstydu, jest jedyną rzeczą, jaką w obecnych warunkach mogę ofiarować Panu i Pańskim przyjsciołom i kolegom. Proszę więc go przyjąć wraz z nadzieją... Lecz nie mówmy o nadzieji. Strzeżmy nadzieji. Umocniajmy nadzieję. Pracujmy dla nadzieji.

/Jerzy Andrzejewski/

Warszawa, wrzesień 1968

Dopis Jerzego Andrzejewskiego

Sbírky Muzea Literatury Adama Mickiewicza

Toho času v Paříži Sławomir Mrożek v Paříži zveřejnil své prohlášení v novinách "Le Monde". Otevřený dopis napsal také malíř a grafik Jan Lebenstein. V pařížských novinách "Kultura" zveřejnil "Otevřený dopis do Českých a Slovenských hudebníků" skladatel a spisovatel Zygmunt Mycielski. Kazimierz Wierzyński, velký básník, publikoval šokující báseň "Na smrt Jana Palacha."

Na smrt Jana Palacha

V Saigonu se upálili buddhisty

nikdo nepřekážel jim hořet až do konce

lidé stáli na náměstí kolem

dívali se na to, až vyschne

na ohni

černý

v podřepu

kostní strup

mysleli jsme, že náboženství jim znecitlivují smrt

že je možné zemřít z výběru

dobrovolně jít do ohně

aby na čtvrt hodiny dříve

dosáhnout věčného nebytí

mysleli jsme, že oni jsou odlišní

že to jinde

jinak

a málokdo byl ochoten běžet přes oceán

dosáhnout jejich stále naživu

číst spálenou tvář

a zapsaný na ní smysl,

ale teď už víme všechno

nyní tento oheň je náš

zde hoří někdo pro sebe

a pro nás

hoří dobrovolně

uprostřed svých vlastních lidí

nikdo z opuštěného světa

nevadí mu hořet až do konce

čeká na náměstí a spí v podřepu

dokud otlučený strusky se rozpadnou na prach

nikdo nedosáhne žijících

nechcí přečíst, co je napsáno na tváři Prahy

najednou tam byla dokončena pokrytá popelem tradice ohně

Zlaté Město

neodváděj mladého člověka

do hnijící půdy

ke hřbitovu
vrát'ho nám
strašidelným hřbitovům
našich životů

on hořel a hoří
umírá a žije
svítí uprostřed
chce odejít co nejdřív
mimo pohřeb z zápalné oběti
smísit se do budoucnosti
jít s davem
nedávaj ho půdě
nedrž na cestě
potřebujeme ho
možna, že napadne nás s ohněm
všechny kteří spí
uderí nim v naši noc

Někteří akademičtí pracovníci univerzit a Polské akademie věd demonstrativně vrátili stranické legitimace. Z komunistické strany odešli mj. Geremek, Krystyna Kersten a Tadeusz Łepkowski.

Nejdramatičtější protest proti intervenci vojsk Varšavské smlouvy do Československa byl akt Ryszarda Siwce.

Sebeupálení

Myšlenka sebeupálení silně spojená s tradicí buddhismu a hinduismu, je opravdu cizí židovsko-křesťanské kultuře, která vidí sebevraždu jako zlo způsobené sobě a své vlastní totožnosti, a také jako urážku Boha, dárce života. Proto každý případ sebevraždy (zejména veřejným způsobem) se na dlouhou dobu stává předmětem živých diskusí, kde se zkoumají její příčiny.

11. června 1963 se vietnamský mnich Thich Quang Duc upálil v Saigonu na rušné křižovatce v centru města. Tímto způsobem se snažil protestovat proti diktatuře katolického prezidenta Ngo Dinh Diem a proti pronásledování buddhismu v Jižním Vietnamu. Nebylo to ani první, ani poslední sebeupálení buddhistického mnicha (nebo mnišky) v historii. Avšak toto upálení se stalo známé na celém světě kvůli široce publikované fotografii Malcolma Brownea. V buddhismu je sebeupálení akceptované, a to zejména v Číně a jihovýchodní Asii. Přesto sebeupálení zůstává aktem neobvyklým a nevšeočasným. Je třeba připomenout, že tento akt, který je celkovou sebedestrukcí, není chápán jako výraz zoufalství a bezmoci, ale jako svědectví obětavosti a odvahy. Po zvolení této cesty, buddhista ponechává pasivitu vůči zlu a destrukci. Aktivně, ale nenásilně pro ostatní, varuje před zničením, jehož symbolem se stává sebeupálení. To je také varování a pokus zadržení jiných jít cestou destrukce. Sebeupálení lze chápat jako křik, ale není to zoufalý křik, ale varování, a také (v kulturním kontextu) obětí jednotky pro dobro komunity.

Sebeupálení buddhistického mnicha Thich Quang Duca

Everett Collection/East News

Vykonaná 11. června 1963 r. fotografie obdržela titul nejlepší fotografie v roce 1963 v soutěži World Press Photo (1963), přineslo také Malcolmowi Browne'owi Pulitzerovu cenu (1964). Malcolm Browne takto vzpomínal na okolnosti jejího vzniku:

Bylo to v noci z 10. června 1963. Duc mi zavolal a řekl: Pane Browne, přijďte zítra v šest hodin ráno k této pagodě. Bude se dít něco opravdu důležitého. Hned jsem věděl, že je to neobvyklé - shromáždilo se tam mnoho mnichů a mnišek, z nichž mnoho plakalo. Dva mladí mniši vytáhli plastový kanystr na benzín, nalili ho na svého staršího mnicha, a ustoupili o krok dozadu. Thich Quang Duc zapálil sirku, kterou držel na břiše, a tím se podpálil. Byl jsem ohromený, byl jsem zalitý studeným potem. S velkými obtížemi jsem nastavil kontrast, světlo a snažil se soustředit na fotografování. Byl jsem vyděšený. Mnohokrát se mě ptali, jestli jsem tu sebevraždi nemohl zastavit. Nemohl jsem. Stála tam kompaktní skupina asi dvou set mnichů připravených mě zablokovat, kdybych se pokusil pohnout. Několik z nich se vrhlo pod kola hasičského vozu. Po letech ale mám pocit, že jsem přispěl k této smrti. Ten starý mnich by to neudělal, pokud by si nebyl jistý přítomnosti reportéra, který předá zprávu světu [citace:wikipedia.org]

Fotografie kolovala po celém světě, a to nejen v médiích. Čínská vláda se snažila z fotografie

vytvořit symbol "amerického imperialismu" (stejně byly použité fotografie jiných buddhistických mnichů a mnišek, kteří se upálili na protest proti válce ve Vietnamu).

Sebeupálení buddhistických mnichů bylo používáno komunistickou propagandou jako symbol války proti americkému "militarismu" a proti válce ve Vietnamu. Obrazy, které byly široce komentované v oficiálních médiích pronikaly k občanům socialistických zemích. Kromě textů, které byly důležité pro komunistické orgány, se staly inspirací pro ty, kteří chtějí vzrušit indoktrinovanou společnost a vyslovit svůj nesouhlas proti komunistickému režimu.

Buddhistický mnich se sebeupálením rozhodl pro akt plný bolesti. Chtěl tímto způsobem a křikem oznámit, že chce sdělit něco velmi důležitého. Nic na světě, není tak bolestivé jak popáleniny. Buddhistický mnich, který se rozhodl pro takovou oběť, provedl akt sebezničení, ale v tomto aktu bylo také něco tvůrčího.

Ks. prof. Józef Tischner mluví o myšlence buddhistické sebedestrukce
Ukázka z dokumentárního filmu Macieje Drygase "Uslyšíte můj křik"

V souvislosti s událostmi v Československu se nejznámější stalo sebeupálení z dne 16. ledna 1969 studenta Jana Palacha (21 let) na Karlove Univerzitě (více o sebeupáleních si můžete přečíst na webu www.janpalach.cz). Ale bez povšimnutí zůstal dřívější, stejně radikální, protest Ryszarda Siwiece.

Ryszard Siwiec pečlivě připravil svůj čin: sepsal závěť, a 3-4 dny před výjezdem získal propustku na dožínky, které se konaly na Stadionu desetiletí ve Varšavě. Vyfotil se u fotografa. Fotografie vyzvedla rodina po jeho smrti. Koupil rozpouštědlo a připravil letáky, které vzal s sebou do Varšavy. Den před cestou šel na zámek v Přemyšli a spolu se dvěma přáteli nahrál na magnetickém pásku své poselství. 7. září ráno se rozloučil s rodinou, vzal si levné hodinky svého syna a nechal mu na památku své, mnohem cennější. Když jel 8. září ráno vlakem do Varšavy, napsal dopis na rozloučenou své ženě (dopis převzala Státní bezpečnost, adresátce došel až po mnoha letech):

Milovaná Marie! Neplač! Škoda sil, a budeš jich potřebovat, jsem si jistý, že pro tuto chvíli jsem žil 60 let, omlouvám se, nemůžu jinak, umírám proto, aby neumřela pravda, lidstvo, svoboda. Je to menší zlo než smrt milionů, nejeď do Varšavy, mně už nikdo a nic nepomůže, dojíždíme do Varšavy, píšu ve vlaku, proto tak křivě. Je mi tak dobře, cítím takový klid - jako nikdy v životě!

Film natočený pracovníkem Státní bezpečnosti por. Tadeuszem Czyżewskim a následně zahrnutý do dokladu operačního řízení s krycím jménem "Wawel". V pozdějších letech přidána hudba na pozadí a mluvené komentáře předčitatele. Fragment zahrnut do série dvanácti filmů používaných pro výcvik bezpečnostního aparátu. Film obsahuje falešné informace, že byl natočený v roce 1969. To proto, aby nebyl spojený s intervencí v Československu a s událostmi z března roku 1968.

Sbírky Ústavu paměti národa (Instytut Pamięci Narodowej)

O několik hodin později na Stadionu desetiletí ve Varšavě se za přítomnosti sto tisíců lidí, včetně vládních a stranických představitelů s Władysławem Gomułkou v čele, uskutečnily dramatické události. Přesně ve 12:15 ve třináctého sektoru, který se nachází v blízkosti čestné tribuny (doklad účasti povoloval vstoupit do sektoru č. 37), se Ryszard Siwiec polil rozpouštědlem a zapálil. Stál a hořel. Křičel: "Ať žije svobodné Polsko", "To je výkřik umírajícího, svobodného člověka!" "Nechraňte mě, podívej se, co mám v aktovce!" Lidé kolem něj se vzdálili několik metrů a sledovali ho z bezpečné vzdálenosti.

Byl uhašen po několika minutách, sám tomu překážel, utíkal a bránil se před hasiči. Přesto, že shořelo celé jeho oblečení, neztratil vědomí. Vlastními silami, nešikovně podporován policií, sestoupil z tribuny. Do nemocnice nejel sanitkou, ale neoznačeným vozem Státní bezpečnosti.

Oslavy nebyly přerušeny ani na okamžik, na stadionu pokračoval tanec a hudba linoucí se z reproduktorů. Na stadionu zůstala aktovka, v které byla mimo jiné bíločervená vlajka s nápisem: "Pro naši a vaši svobodu. Čest a Vlast" a také letáky začínající slovy: "Protestuji proti nevyprovokované agresi proti bratrskému Československu...".

V důsledku rozsáhlých popálenin (popáleniny druhého a třetího stupně, které zahrnovaly 85 procent tělesného povrchu) Ryszard Siwiec zemřel 12. září 1968 v nemocnici ve Varšavě.

I

Začali jsme druhou část našeho zpravodajství, druhou část přenosu, která byla mnohem obtížnější, ale také pro reportéra vděčnější.

Obtížnější proto, že mluvit v rádiu o tanci je opravdu těžké, ale měli jsme nápad (já a Slawek Szof, protože spolu jsme dělali tento přenos), že budeme mluvit do rytmu hudby.

Takže, když se na hřišti objevil průvod, který tančil polonézu, chtěli jsme mluvit pomalu, aby všechny ty zástěrky, barevné, nádherné kostýmy popsali jen v rytmu polonézy. A když byl valčík, mluvili jsme na tři - a tak dále a tak dále.

Náhle jsem zaslechl šum, znepokojující šum, ten, který je někdy slyšet, když jste na fotbalovém zápase, pozornost diváka je zaměřena na to, co se děje na hřišti, najednou se někde někdo začne prát. Ale nejdřív je šum, úzkost, eprve potom člověk obrací svou pozornost tímto směrem a skutečně si všimne, že se něco děje.

II

Když byl složený dožínkový věnec, dole v sektoru, ve kterém jsem seděl, jsem si všiml, že se lidé rozešli a byl tam obrovský sloup černého kouře.

III

Byla to úplná náhoda, že jsem byl na stadionu. Vlastně jsem moc nesledoval, co se tam děje, ale vzpomínám si, že to byl krásný den, modrá obloha, mladí lidé tančili, hrála hudba a náhle v sousedním sektoru vypukl požár.

IV

Mládež se připravovala vedle v tunelu na vystoupení. A v určitém okamžiku, jeden z členů týmu zvolal:

"Maminko, něco hoří!"

Vyběhla jsem před segment a uviděla jsem sloup kouře, vysoký sloup dýmu, a křik lidí a člověka, který právě hořel.

V

Měl jsem kameru v ruce, samozřejmě na stojanu s objektivem 180 mm. Podíval jsem se přes objektiv, a viděl jsem to blíže, protože se to stalo na druhé straně stadionu. Viděl jsem jasně, že hoří člověk.

III

Lidé začali utíkat, říkali: vodka, vodka se zapálila na chlapovi. Viděl jsem toho člověka, vytrhával se jiným lidem, kteří se ho snažili uhasit.

IV

Lidé běželi, křičeli, pištěli, a já musím dávat pozor na svou mládež, aby nešla tam dopředu, protože proč?

II

Vzal jsem si bundu, rychle jsem seběhl a snažil jsem se uhasit toho muže tím, že jsem mu hodil bundu přes hlavu.

Podářilo se mi na dvě, tři sekundy potlačit oheň, když jsem zdola pocítil strašné teplo.

VI

On tam v té době křičel: "Pryč s komunismem! Pryč s Gomuškou!" a tak dále, o Sovětech, a tak dále, to všechno měl ve svém repertoáru. V tuto chvíli je těžké přesně říct, ale když jsem mu házel bundu na obličej, byl už tak spálený, že kůže s vlasy, to všechno prostě s něho sešlo, měl jsem to všechno na bundě. Krev a tak dále. Ten pohled byl šokující, protože:

krev kape z oka, z uší, je celý popálený, smíchané všechno, kůže, vlasy, a tak dál... To je tak šokující pohled. Ale tímto způsobem jsem ho uhasil. Neměl už oblečení. Jediné, co držel, byl pásek od kalhot.

II

Člověk hořel, to je hrozná věc. Viděl jsem, jak měnil všechny barvy, jako chameleon, z fialové přes zelenou, na červenou.

Vlasy měl vzpřímeně jako stožáry.

Hořel a okolo lidé křičeli šílenec, blázen!

III

Vedle mě byli lidé v civilu, kteří tam běželi a přinesli černou aktovku, kterou prohlíželi. Byly tam strojopisy, ve kterých se psalo, že tento muž to udělal v protestu z důvodu Československa.

Věděl jsem to hned. Jeden z nich dokonce řekl, že kdyby mohl, byl by ho zastřeli, kdyby měl zbraň.

I

Na okamžik jsem pocítil výrazné chvění. Vlastně mravenčení.

Něco, co jsem dosud nezažil, a bych nikdy nechtěl zažít. Ale byla to zkušenost, kterou nikdy nezapomenu.

Museli jsme se vzpamatovat, protože přenos musel jít dál, měli jsme texty, a tak jsme se zaměřili na text. Další tanec, jiný barevný obraz.

III

Přijela sanitka a lidé se snažili ho do té sanitky zahnat, ale báli se ho dotknout. Lékař také, člověk v bílém plášti, také chtěl s ním něco dělat, ale bál se ho dotknout.

On byl delší dobu pode mnou a cosi křičel, ale hrála hudba a my jsme neslyšeli, co volá.

Křičel hodně.

Výpovědi svědků na Stadionu Desetiletí

Ukázka z dokumentárního filmu Macieje Drygase "Uslyšíte můj křik"

Člověk

Ryszard Siwiec se narodil 7.března 1909 v Děbici, zde ukončil základní školu. Po smrti otce se přestěhoval s matkou do Lvova.

Zde navštěvoval gymnázium Jana Długosza, poté studoval na Filozofické fakultě na Univerzitě Jana Kazimíra ve Lvově, kde získal titul magistra filosofie. Po studiích pracoval na finančním úřadě ve Lvově.

V roce 1936 získal práci na finančním úřadě v Přemyšli.

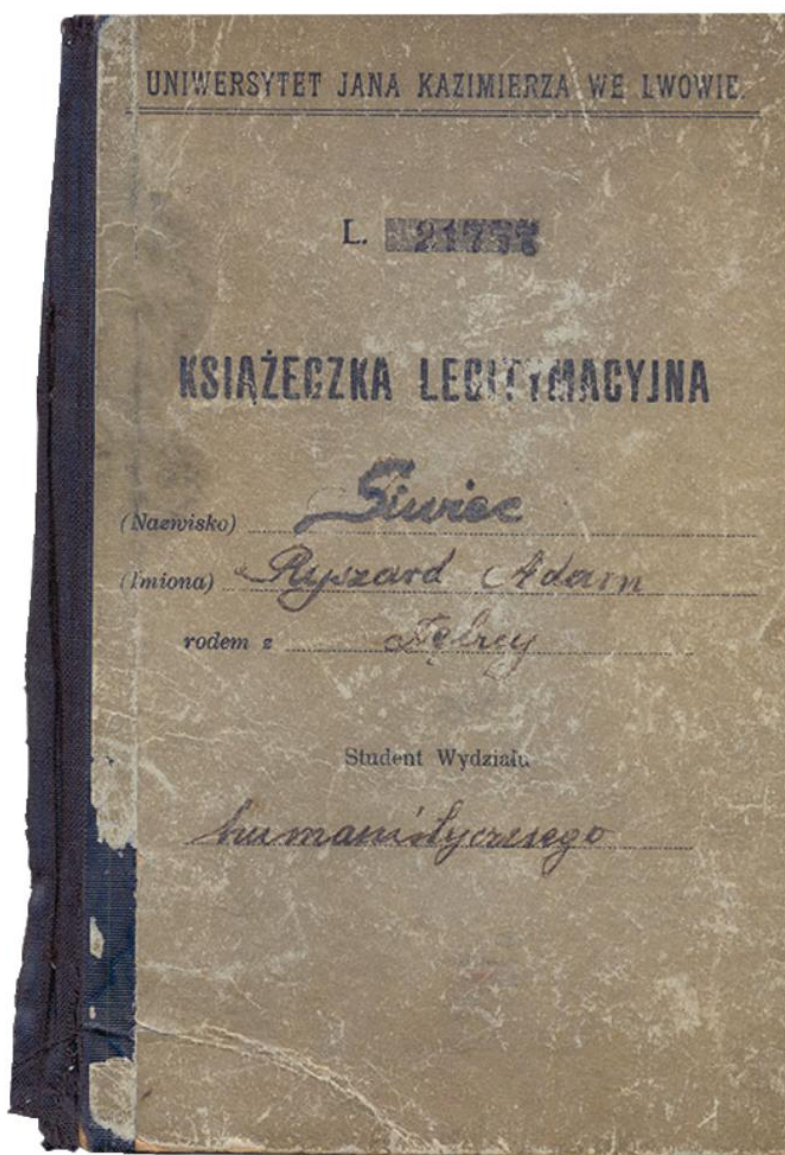
Fotografie třídy, kterou navštěvoval Ryszard Siwiec v Gymnasium Jana Długosza ve Lvově, dvacátá léta 20. století

Sbírka rodiny Siwecovi

Letní tábor v Petlikowicach blízko Buczacza, 1926.

Sbírka rodiny Siwecovi

Studentská legitimace z University Jana Kazimíra ve Lvově

Sbírka rodiny Siwecovi

Ryszard Siwiec (zcela vpravo) v době studia ve Lvově

Sbírka rodiny Siwecovi

V době studia

Sbírka rodiny Siwecovi

Ryszard Siwiec (třetí zleva) v armádě

Sbírka rodiny Siwecovi

S přáteli, dvacátá léta 20. století

Sbírka rodiny Siwecovi

Ryszard Siwiec (zcela vpravo), třicátá léta 20. století

Sbírka rodiny Siwecovi

Ryszard Siwiec (stojící druhý zleva) s pracovníky finančního úřadu, Přemysl, 1937.

Sbírka rodiny Siwiewovi

Během německé okupace se vzdal práce na finančním úřadě. Nechtěl, jak říkal, vybírat daně pro okupační síly. Byl zaměstnán jako dělník v závodě městské zeleně. Složil přísahu v řadách polské armády (Armia Krajowa) a několik měsíců se ukrýval v oblasti Zbydniow v kraji Tarnobrzeg. V roce 1942 se vrátil do Přemyšli a pracoval ve velkoobchodě ovoce a zeleniny Olf Köpke & Co.

Jako manuální pracovník v péči o zelené plochy, léta 1940–1941

Sbírka rodiny Siwecovi

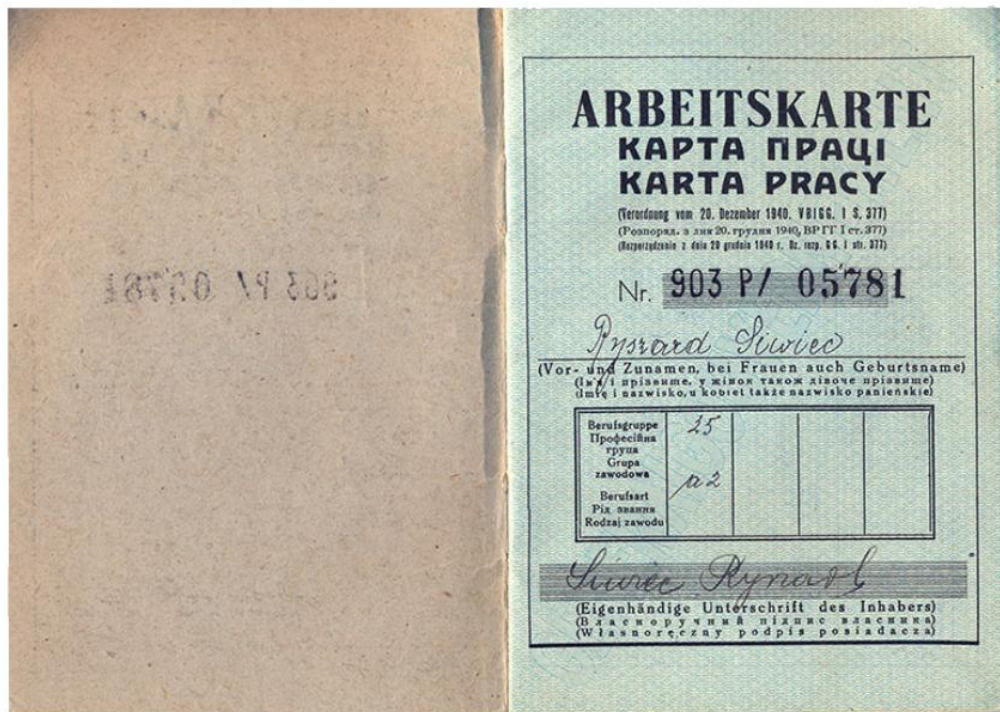
Jako vedoucí výkupu ovoce a zeleniny v Přemysli (sedí), čtvrtá zleva je jeho budoucí manželka Marie, léta 1942–1945

Sbírka rodiny Siwecovi

Jako vedoucí výkupu ovoce a zeleniny (stojící druhý zleva), první zleva sedí jeho budoucí manželka Marie, léta 1942–1945

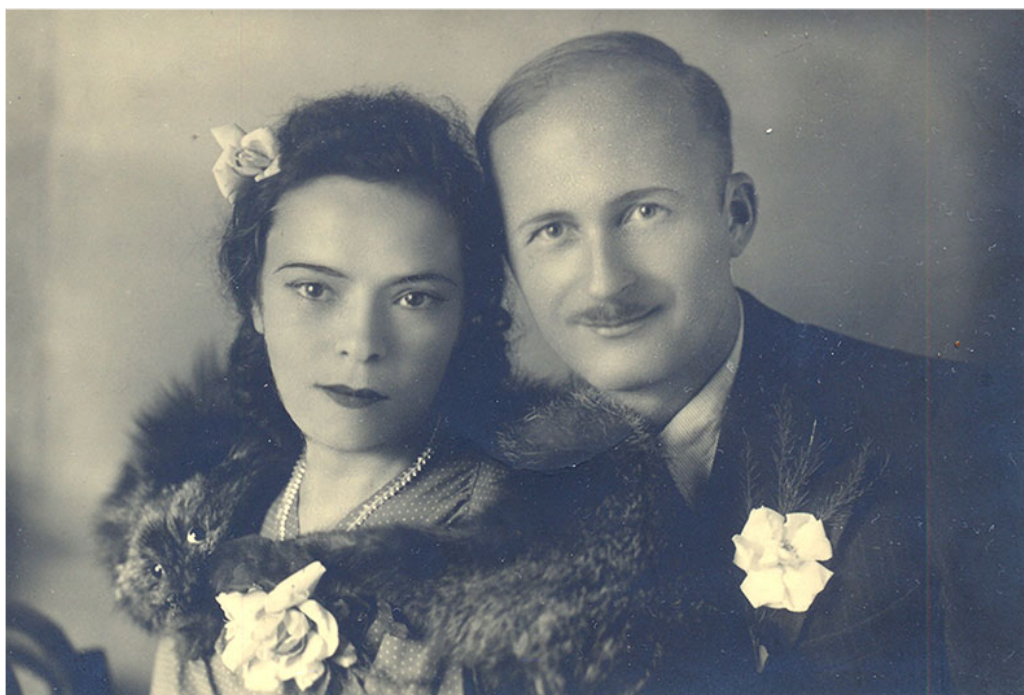
Sbírka rodiny Siwecovi

Arbeitskarte (pracovní karta) Ryszarda Siwieca

Sbírka rodiny Siwiecovi

Po válce odmítl práci jako učitel, říkal, že nebude učit nesmysly. Od roku 1946, spolu s Janem Wojnarowicz vedl továrnu na výrobu vína. Po znárodnění závodu v roce 1952, pracoval v továrně už ne jako spolumajitel, ale jako obyčejný zaměstnanec – na pozici právního zástupce a hlavního účetního. Až do své tragické smrti.

Svatební fotografie Marie a Ryszarda Siwiec, 1945.

Sbírka rodiny Siwiecovi

*Ryszard Siwiec, Stanisław Łącki (lvovský právník a přítel) a dcery Elżbieta a Innocenta na Lipowicy (předměstí Přemyšli),
padesátá léta 20. století*

Sbírka rodiny Siwecovi

Jan Wojnarowicz (první zleva) a Ryszard Siwiec – bývalí spoluvlastníky Továrny na výrobu vína a medu - spolu se zaměstnanci, srpen 1959.

Sbírka rodiny Siwiecovi

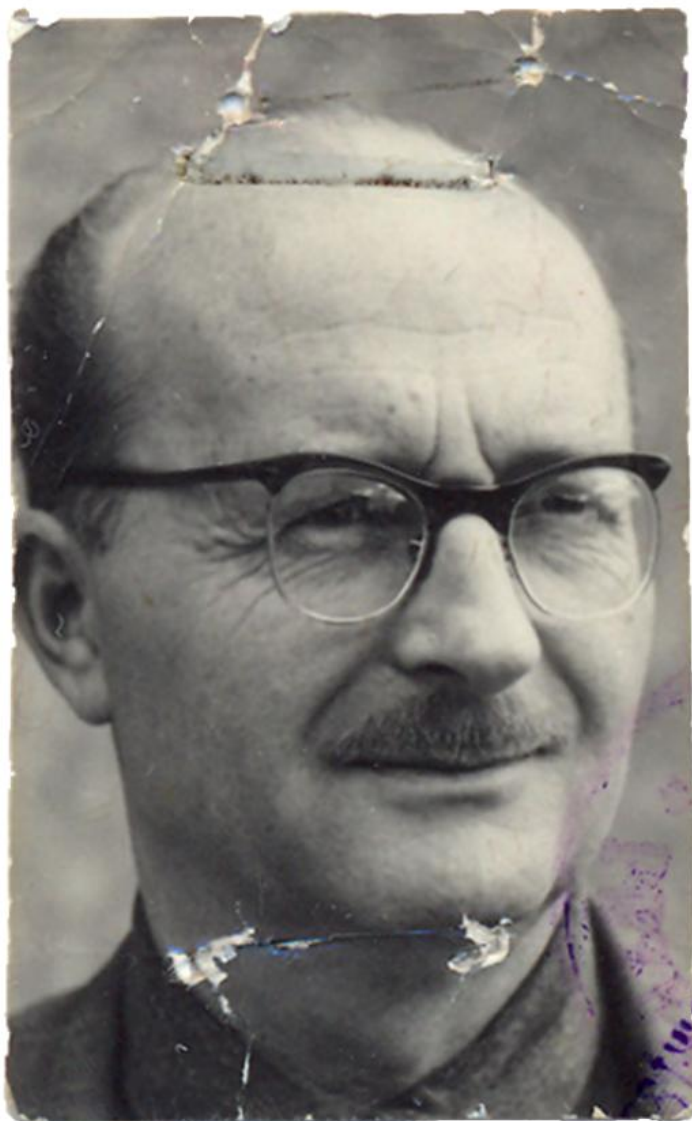
Rodina Siwecova (zleva: Innocenta, Mariusz, Ryszard, Adam, Elżbieta, Maria) s přáteli (letcem 303. peruti Witoldem Łukociewskim a Mariuszem Maciebachem) před vstupem do budovy v Přemyšli, v které žila rodina Siwecova, červen 1961.

Sbírka rodiny Siwecovi

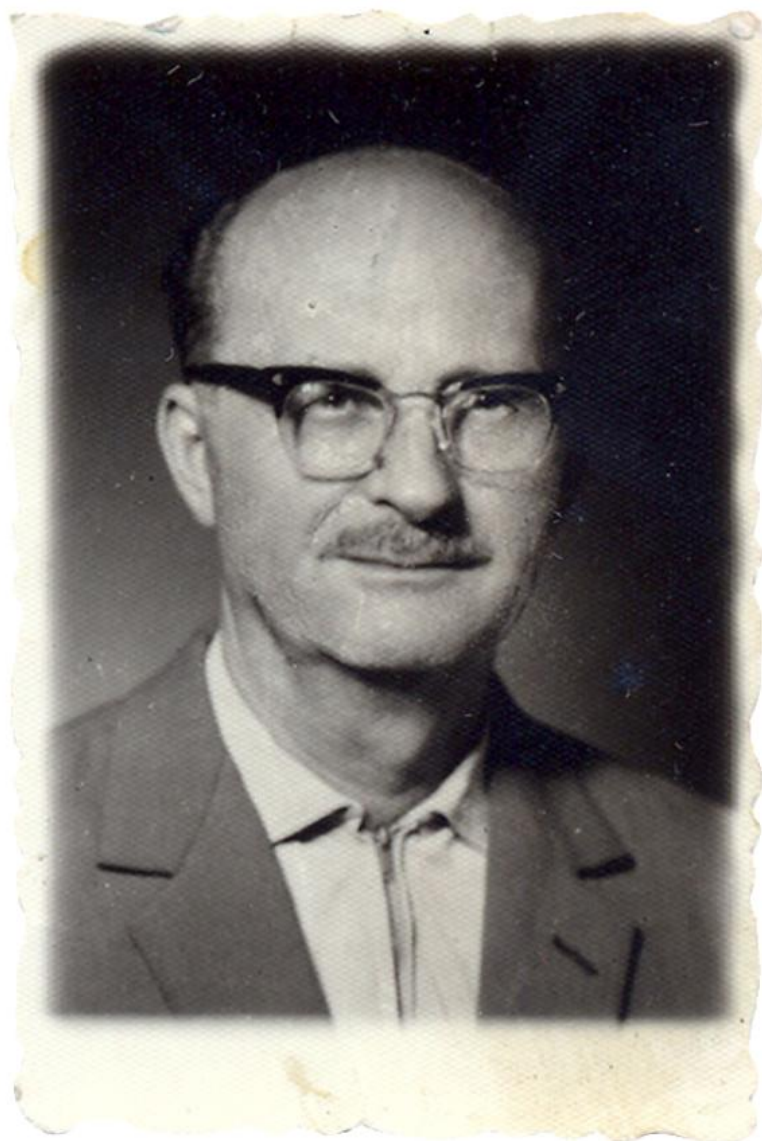
Ryszard Siwiec na zámku v Přemyšli, jaro 1968.

Sbírka rodiny Siwiecovi

Ryszard Siwiec, 1968.

Sbírka rodiny Siwecovi

Poslední fotografie Ryszarda Siwiece, vyzvednuté od fotografa po jeho smrti

Sbírka rodiny Siwecovi

Ryszard Siwiec byl otcem pěti dětí. Jak pamatuje rodina, byl humanistou, katolíkem a horlivým vlastencem, který kultivoval národní tradice. Měl zájem o literaturu. V jeho knihovně bylo asi 3.000 knih. Měl také velkou sbírku dýmek. Byl sportovec, dobře lyžoval a plaval. Před válkou hrál hokej v prvním týmu "Černí" Lvov. Mnoho let psal na svém osobním psacím stroji „Erica” letáky, které podepisoval přezdívkou Jan Polák. Jeho dcera Elżbieta je vhazovala do poštovních schránek ve Vratislavi, kde studovala. Ryszard Siwiec se nesmířil s politickou situací, která existovala v Polsku po sovětském vstupu. Odmítal komunistickou ideologii a totalitní systém, což se stalo důvodem dramatických událostí 8. září 1968.

Tadeusz Kamiński (bratranec)

Ryszard byl mlčenlivý člověk. Neodhaloval své hluboké myšlenky, své zkušenosti, a své zážitky.

Až po roce 1960 se Ryszard náhle začal dělit svými myšlenkami. Začal se dělit s lidmi o své zkušenosti, své zážitky.

Připomíná mi to trochu sopku, která je po dlouhou dobu tichá, nashromažďuje se a náhle exploduje. Richard náhle explodoval, náhle odhalil své myšlenky.

Když byli v roce 1968 studenti Varšavské university bití policisty, cítil to jako osobní neštěstí a osobní porážku.

Cítil se uražen, pravděpodobně cítil, že je bit sám.

Janusz Janiszewski (přítel)

Myslím, že to byla idée fixe.

On rozhodl, že to byla jeho idée fixe, proto – to je moje přesvědčení – se chtěl obětovat a pohnout svědomím těch lidí, kteří jsou Poláci, a kteří se zaprodali.

Byla to jeho vzpoura proti tomuto.

Jsem o tom přesvědčen, na základě rozhovorů, je obtížné opakovat tyto rozhovory, ale byly zaměřeny na jedno téma. To znamená na tehdejší panující atmosféru. Atmosféru nespokojenosti, nevolnictví, ponížení, nespravedlnosti. To může být velmi banální, ale, on byl silný a odhodlaný muž.

Tadeusz Kamiński (bratranec)

Doufal, že se celá společnost prostřednictvím lidí, kteří byli na Stadionu desetiletí ve Varšavě, že se dozví, že musí bojovat jakýmkoli způsobem se stávajícím režimem. A také s pokrytectvím, lží a přetvářkou.

Je nutné bojovat za Polsko.

Maria Siwiec (žena)

Manžel říkal, že je nejprve Bůh, vlast a rodina. Myslel v takových kategoriích.

Innocenta Siwiec (dcera)

Otec byl velmi spravedlivý muž. Tak spravedlivý, že to někdy bylo těžké snést.

Adam Siwiec (syn)

Pokud by se historie vrátila zpět, mám podezření, že můj otec udělal by to podruhé.

Rodina a přátelé vzpomínají na Ryszarda Siwiece

Ukázka z dokumentárního filmu Macieje Drygase "Uslyšíte můj křik"

Intelektuální formace a přesvědčení Ryszarda Siwiece nejlépe odrážejí jeho vlastní slova zaznamenaná v den před odjezdem do Varšavy:

Polský národe! Nedovolme čtvrté rozdělení Polska! Nikdy nemůžeme zapomenout na odporný zločin v Katyni. Nedovolme zabíjet naše národní tradice, kulturu, historii a vlastenectví! Bez zasahování zahraničních říší Polsko také může být svobodné a demokratické. Nedovolme zabírat víru našich otců a matek! Nedovolme otrávit naši krásnou mládež jedem cizí ideologie, kterou nikdy nepřijmeme! [...] Protestujeme proti účasti našich vojáků v okupaci Československa, které je neslučitelné s naší národní ctí! Nenapomáhejme k zločinu genocidy! Nedovolme, aby v nás byl jed antisemitismu! Ať žije svobodné a nezávislé Polsko! [...] Dnes vysíláte tanky do Československa jen proto, že celý národ chce svobodu slova. Je to hrůza a hanba pro 20. století, a pro vás – [...]. Svoboda od strachu, to znamená omezení všemohoucnosti

bezpečnostních orgánů. A že chtějí vybudovat lidský progresivní socialismus. Na 14 milionů Čechů a Slováků napadly armády států s téměř 300 miliony obyvatelů. Zaučeno bez ohledu na to, že je to malá, klidná, bezbranná země, která nekladla žádný vojenský odpor. Hanba této akce mluví sama za sebe. Navždy bude jednou z nejtemnějších skvrn vaší historie. A vy máte mnoho takových skvrn. Hanba této akce bude mít vliv na celé lidstvo. Celý svět už vydal svůj rozsudek. Odsoudili vás všechny. Lidé! Lidé! Vzpamatujte se! [...] Nenechte se vraždit! Nedovolte, aby ta či jiná skupina lidí vládla totalitním režimem! [...] Uslýšte můj křik! Křik, obyčejného člověka, syna národa, který miloval vlastní a cizí svobodu více než cokoli jiného, víc než svůj vlastní život! Vzpamatujte se! Ještě není příliš pozdě!

Ukázka z nahrávky z dne 7. září 1968.

Ryszard Siwiec – Ukázka z nahrávky z dne 7. září 1968.

Ukázka z dokumentárního filmu Macieje Drygase "Uslyšíte můj křik"

Pro vlastníky a vládcy Sovětského svazu.

Pro lidi práce, rolníky a dělníky Sovětského svazu. Pro spisovatele, intelektuály Sovětského svazu.

Pro mládež, budoucnost všech národů.

Lenin řekl, že každá země, která podrobuje ostatní národy, musí upadnout, to není nic nového, je to starý, existující, věčný zákon dějin, zákon vývoje. Myslíte si, že vaše impérium nepadne jen proto, že podmaněním jiných národů říkáte osvobození? Proto, že lži říkáte pravda, že nevolnictví říkáte svoboda, proto, že tyranii nezodpovědné vládnoucí kliky říkáte demokracie? Proto, že vykořisťování člověka člověkem, je nahrazené celkovým vykořisťováním jedinou zemí kapitalistickým obrem, a říkáte tomu socialismus? Že boji o nadvládu ve světě říkáte boj za mír? Ptám se - proč máte jistotu, že vám, a pouze vám, se v celé historii lidstva podaří vybudovat a udržet impérium založené na násilí, útlaku a nespravedlnosti? Jaká země, která má skutečnou možnost si vybrat, zvolí systém podle vašeho vzoru? Žádná země, žádný stát. Protože systém, váš systém je založen na bajonetech přivezených na tancích Rudé armády do jiných zemí, systém unucovaný silou a udržovaný silou, není diktatura proletariátu, komunismus, nebo socialismus nebo demokracie. Není cena, která nemůže být zaplácena, aby tento systém nevládnul na celém světě. Lidé, lidé, přijďte k rozumu! Mládeži, budoucnosti národa, nenechte se zabíjet každých 20 let, aby svět ovládalo několik různých "ismů". Nenechte se zabít, aby ta či jiná skupina lidí měla absolutní moc. Lidé, kteří jste dosud nezapomenuli nejkrásnější slovo na světě - matka! Lidé, v kterých je ještě jiskřička lidstva, lidských pocitů, přijďte k rozumu! Uslyšte můj křik! Křik, obyčejného člověka, syna národa, který miloval vlastní a cizí svobodu více než cokoli jiného, víc než svůj vlastní život! Vzpamatujte se! Ještě není příliš pozdě!

Činnost StB

Oslavy takové velikosti, jako celostátní dožínky, navíc za účasti stranického a státního aparátu, byly už ve fázi organizace chráněné Státní bezpečností.

Kromě mnoha policistů byli také přítomni policisté v civilu. Událost byla fotografována a nahrávána. V této dokumentaci StB, která je současně uložena v Ústavu národní paměti bylo nalezeno video, které umožnilo částečnou rekonstrukci událostí na Stadionu desetiletí.

„Zatwierdzam”

.....
(podpis kier. jedn. MO)

dn. 19..... r.

POSTANOWIENIE

o wszczęciu dochodzenia

.....
Warszawa, dnia 8.09. 19 68 r.

Ja kpt. Kazimierz Masewicz z Komendy *)
(stopień, imię i nazwisko) z Komisarjatu
Stołecznej MO w Warszawie

rozpatrzywszy materiały w sprawie publicznego rozpowszechniania w dniu 8.09.1968r. na Stadionie X-lecia w Warszawie przez Ryszarda Siwca ulotek zawierających fałszywe wiadomości o sytuacji polityczno-społecznej w PRL, mogące wywołać niepokój publiczny,

i uznawszy, że zachodzi podejrzenie popełnienia przestępstwa z art. 170 kk

na mocy art. 245⁸, 236 § 1 i 245⁹ § 1 KPK,

postanawiam:

- wszcząć w powyższej sprawie dochodzenie z własnej inicjatywy ~~zgodnie z poleceniem prokuratora~~ *) z dn. 19..... r. Nr
- uznać dotychczasowe materiały za materiały dochodzenia i załączyć je do akt sprawy,
- odpis niniejszego postanowienia przekazać do wiadomości Prokuratorowi Wojewódzkiemu w lz m.st.W-zy **)

/kpt. K. Masewicz /
(podpis)

*) Niepotrzebne skreślić.
**) W dochodzeniu uproszczonym nie przesyła się prokuratorowi odpisu postanowienia.

S-I-2. W.Z.Graf. W-wa. Zam. 8022. XXX-438 1967 r.

Warszawa, dnia 8.09.1968 roku.

T a j n e
Egz. nr

M E L D U N E K S P E C J A L N Y

Dnia 8 września 1968 r. o godz. 12,15 w XIII sektorze Stadionu X-lecia w czasie odbywających się Centralnych Uroczystości Dożyn - kowych usiłował popełnić samobójstwo przez samozapalenie się

Ryszard Adam Siwiec s. Stanisława
ur. 07.03.1909 r. w Dębicy woj.
rzeszowskie, pracownik umysłowy
Tarnobrzeskich Zakładów Spożyw-
czych Przemysłu Terenowego, zam.
w Przemysłu, ul. Okrzei 2.

Wymioniony został natychmiast odwieziony do Szpitala Praskiego przy ul. Swierczewskiego 67 w Warszawie.

W miejscu zdarzenia znaleziono 29 ulotek antypaństwowych sporządzonych na maszynie do pisania. Z treści ulotek należy domniemywać, iż autor ich jest o niepełnej poczytalności.

Zaistniały wypadek dwie osoby usiłowały sfotografować. Filmy zostały im zakwestionowane.

Postępowanie w niniejszej sprawie prowadzi Wydział Sledczy Komendy Stołecznej MO w Warszawie.

O zaistniałym wypadku powiadomiono Służbę Bezpieczeństwa KWMO w Rzeszowie.

Wykonano w 8 egzemplarzach.

Rozesłano wg rozdzielnika

I Zastępca
Komendanta Stołecznej MO
d/s Służby Bezpieczeństwa
w Warszawie

plk St. Staniński

O d p i s

Tajne
Nr 458
z dnia 9.09.68 r.
godz. 15.00

SZYFROGRAM Nr 8172
otrzymany dn. 9.09.68 r. godz. 18.00
z Rzeszowa

CE-ES-KA Ministerstwa Spraw Wewnętrznych
Departament III-ci MSW
i Biuro Śledcze MSW

w W a r s z a w i e

M E L D U N E K

W ślad za przekazaną informację w dniu 8.09.68r. dot. Siwca Ryszarda - informuję:

W dniu 8.09.68 r. przeprowadzone zostały trzy rewizje - w miejscu zamieszkania w Przemyślu, ul. Okrzei Nr 2, w posesji należącej do w/w rodziny w Lipowicy, pow. Przemyśl oraz w miejscu pracy - biurze wytwórni win j. Wojnarowicza w PRZEMYŚLU.

W czasie rewizji w mieszkaniu Siwca zakwestionowano jedynie maszynę do pisania marki "Erica" Nr 88965/5 innych dowodów nie znaleziono, podobnie jak i w czasie rewizji w posesji w Lipowicy, natomiast w biurze zakwestionowano dwa egzemplarze "Nowych Dróg" Nr 10/88/ z października 1956 r., w których dokonane są dopiski, odnośniki i podkreślenia długopisem koloru czerwonego w uchwale VIII Plenum KC PZPR i przemówieniu tow. Gomułki na tymże plenum. Dopiski te są następującej treści:

- str. 35 "dlaczego zaprowadziliśmy wyzysk człowieka przez klikę rządzącą, posiadającą totalną władzę",
- str. 39 pt. "o systemie kulku jednostki" dopisek "geneza władzy Gomułki" oraz "w tym ustępie zastąpić słowo "jednostki" słowem "autorytetu" a będziemy mieli idealną krytykę rządów Gomułki w roku 1968,
- str. 41 "tzw. przez Gomułkę" "kult jednostki" zwalczał przy pomocy pogrobówców Stalina, Moczara, Strzeleckiego, Witaszewskiego, stosując wszystkie potępione tu metody", "najważniejsze zadanie z przemówienia zawiera genezę powstania dyktatury Gomułki, największego ciemniaka na tronie polskim".

Ponadto w biurku zakwestionowano dwie książki pt. "Pamiętnik tajnej organizacji niepodległościowej na terenie b. Galicji w latach od roku 1880-1897 - wydanie z 1930 r., "początek jutra" - Witold Urbanowicz, wydanie "Znak" 1966 r. oraz kartkę papieru z napisem o treści "Niech Pan Bóg wybaczy /wykrzyknik/ przez ten PZGS przerwał mi pan natchnienie w najważniejszym końcowym momencie - : a prosiłem żeby pan tego dziś - tylko dziś nie robił - a pan aby postawić na swoim. przepraszam, nie mam żalu - każdy człowiek jest taki jaki jest i jakim go Bóg stworzył - 6.09.68 r. cześć /wykrzyknik/ już zapomniałem wszystko - może natchnienie wróci - żegnam, dziękuję i przepraszam"

SIWIEC

W dniu 9.09.68 r. o godz. 9,40 do mieszkania Marii Siwiec w Przemysłu zgłosiła się Maria Tchórzewska, córka Augustyna, ur. 5.02.1906 r. w Przemysłu, zatrudniona w Banku Rolnym w charakterze starszego inspektora, która chciała przekazać wymienionej list od męża r. Siwca. Z uwagi na nieobecność ob. Siwiec w mieszkaniu, list ten pozostawiła w drzwiach mieszkania, który został przejęty przez służbę bezpieczeństwa. Treść listu jest następująca: "Kochana Marysiu /wykrzyknik/ nie płacz /wykrzyknik/ szkoda ci, a będą ci potrzebne, jestem pewny, że po to dla tej chwili żyłem 60 lat, wybacz, nie można było inaczej, po to żeby nie zginęła prawda, człowieczeństwo, wolność, ginę. a to mniejsze zło - jak śmierć milionów, nie przyjeżdżaj do Warszawy mnie już nikt, nic nie pomoże, dojeżdżamy do Warszawy, piszę w pociągu i dlatego krzywo. Jest mi tak dobrze, czuję taki spokój wewnętrzny - jak nigdy w życiu /wykrzyknik/. Kochane dzieci nie dokucajcie mamie, uczcie się, bo to wasze najważniejsze zadanie na teraz. Niech was Bóg ma w swojej opiece. Całuję Was Ojciec".

Ze względu na treść listu rozpytano Tchórzewską, która wyjaśniła: Dnia 7.09.68 r. o godz. 19,40 wyjechała z Przemysłu do Warszawy jako uczestnik centralnych dożynek. W pociągu jechała razem ze znanym jej Siwcem Ryszardem. Przed przyjazdem do Warszawy Siwiec napisał w jej obecności list, który zapakował w kopertę i zabrał ze sobą, a następnie w drodze na stadion koło ogrodu zoologicznego przekazał jej mężowi z prośbą o doręczenie go żonie Siwca z uwagi na to, jak tłumaczył, że zatrzyma się dłużej w Warszawie u swego kuzyna, do którego miał dzwonić telefonicznie. Wymieniona nie знаła treści listu oraz jak oświadczyła, po rozejściu koło ZOO, nie spotkała go więcej.

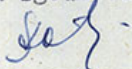
Według przeprowadzonych ustaleń w Miejskiej Przychodni Rejonowej w Przemyślu, nie stwierdzono aby Siwiec R. był kierowany i pozostawał na leczeniu na zaburzenia psychiczne. Równocześnie informuję, że rodzina Siwca jest religijna i pozostaje w ścisłym kontakcie z Kurią Biskupią w Przemyślu, która udziela im pomocy materialnej, jako małżeństwu wielodzietnemu.

Wyjaśnia się ponadto, że córka Siwiec Innocenta jest studentką II-go roku Studium Nauczycielskiego w Rzeszowie - Wydział Fizyki, członek ZSP i skarbnik koła przy tejże uczelni - a nie studentką WSP, jak podano w poprzednim meldunku.

Zakwestionowane dowody i materiały z przeprowadzonych ustaleń przekazane zostaną służbie bezpieczeństwa Komendy Stołecznej Milicji Obywatelskiej w Warszawie.

Zastępca Kom. Woj. MO Sł. Bezp. w Rzeszowie płk B. Kuligowski
ZASZYFOWAŁ: Rolek dnia 9.09.68 r. godz. 63-85,20

Za zgodność:

Warszawa, dnia 12 września 1968 r.

T a j n e

Egz.nr. 2

SI.01718/01707/68

Naczelnik Wydziału Inspekcji
Biura Śledczego MSW

w W a r s z a w i e

M E L D U N E K

o wszczęciu dochodzenia
w sprawie Nr D-109/68

Dnia 8 września 1968 r. o godz. 12,15 w czasie obchodów uroczystości centralnych dożynek na Stadionie X-lecia w Warszawie podpalił się po uprzednim oblaniu się rozpuszczalnikiem

Ryszard Adam SIWIEC s. Stanisława,
ur. 7.03.1909r. w Dębicy, zam. w Przemysłu, ul. Okrzei 2.

Wymieniony w trakcie ratowania go wznosił okrzyki "Niech żyje Wolna Polska", "To jest okrzyk konającego wolnego człowieka", "Nie ratujcie mnie, zobaczcie co mam w teczce" i inne.

W wyniku oględzin wspomnianej teczki, dokonanych po odwiezieniu ofiary do Szpitala Praskiego w Warszawie, stwierdzono, iż zawiera ona między innymi płócienną flagę narodową Polski z napisem "Za naszą i waszą wolność. Honor i Ojczyzna" oraz 29 egzemplarzy ulotek o treści antypaństwowej sporządzonych na maszynie przez kalkę na białym papierze przebitkowym formatu A-4. 1 egz. ulotki w załączeniu.

Tut. Wydział wszczął w tej sprawie dochodzenie z art. 170 kk i o zaistniałym wypadku zawiadomił Służbę Bezpieczeństwa Komendy Wojewódzkiej MO w Rzeszowie, która spowodowała zabezpieczenie maszyny do pisania, listu pożegnalnego do rodziny i innych istotnych dla sprawy dokumentów.

W/g danych uzyskanych z Rzeszowa SIWIEC jest żonaty, ma czworo dzieci /dwie córki i dwóch synów/, z których troje jest

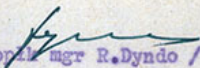
dorośli, a jedno uczęszcza jeszcze do szkoły podstawowej. Ostatnio pracował w prywatnej wytwórni win Wojnarowicza w Przemyślu, a ponadto prowadził własną fermę kurzą i hodowlę kwiatów. Poprzednio był zatrudniony w Tarnobrzeskich Zakładach Przemysłu Spożywczego w charakterze pracownika umysłowego.

SIWIEC mieszkał wraz z rodziną w trzypokojowym, dobrze wyposażonym mieszkaniu i uchodził za majątnego człowieka. Zarówno on jak i jego rodzina nie pozostawały w operacyjnym zainteresowaniu Służby Bezpieczeństwa.

Dnia 12 września 1968 r. SIWIEC zmarł w Szpitalu.

Wydruk. w 2 egz.

egz.nr 1 - adresat
egz.nr 2 - a/a
MK/MZ

/ /
/ p. mgr R. Dyndo /

Warszawa, dnia 10 września 1968 r.

T a j n e
Egz.nr. 1

N o t a t k a s ł u ż b o w a

W dniu dzisiejszym przeprowadziłem rozmowę z dr K. Potockim, który opiekuje się chorym - Siwiec Ryszardem. Dr Potocki poinformował mnie, że stan chorego jest bardzo ciężki. Lekarze znający chorego nie rokoją żadnych nadziei, że R. Siwiec będzie żył. Dla całego zespołu lekarzy niezrozumiałym jest fakt, że chory przy tak dużym opaleniu / 80 - 85 % powierzchni ciała jest spalona/ jeszcze żyje. Ponadto zespół lekarski nie zobowiązująco wypowiada się, że Siwiec jest psychopatą. Z dr Potockim ustaliłem, że w dniu dzisiejszym pacjent zostanie poddany badaniom psychiatrycznym. Orzeczenie psychiatry włączone zostanie do historii choroby, które w wypadku potrzeby może być udostępnione organom M.O. Jak twierdzi dr Potocki zespołowi pracowników oddziału na którym przebywa R. Siwiec znane są okoliczności jego samopodpalenia.

Pacjent R. Siwiec jest odizolowany od pozostałych chorych, leży w osobnym pokójku. Z rozmów jakie przeprowadziłem z dr Piotrowskim i dr Potockim oraz pielęgniarkami - Kowalczyk i Rębalską wynika, że pozostały personel szpitala poza oddziałem gdzie leży Siwiec nie wie, że człowiek który podpalił się na dożynkach jest pacjentem tego Szpitala.

W dniu wczorajszym oraz dzisiaj przy pomocy dr Piotrowskiego i Konarskiego poczyniłem szereg przedsięwzięć, które winny zapewnić, że poza teren oddziału i szpitala na temat R. Siwca nie wyjdą żadne informacje. Szczególny nacisk zwrócono na ewent. odwiedzin Siwca przez znajomych i inne osoby. Personel oddziału opiekujący się Siwcem poinformowany został jak powinien postąpić w przypadku, gdyby R. Siwca usiłowali odwiedzić jacyś dziennikarze, korespondenci i tp.

Był dobrym mężem i ojcem. Nigdy specjalnie nie interesował się sprawami politycznymi. Wszystkie niepowodzenia życiowe zawsze przyjmował spokojnie. Od przeszło roku czasu zainteresowania jego i sposób bycia gwałtownie uległy zmianie. W domu oraz w miejscu pracy stał się bardzo trudny we współżyciu. Nie interesował się domem, dziećmi. Ciągłe był niezadowolony, impulsywny, agresywny do tego stopnia, że córki nie chciały przebywać w domu. Izolował się od pozostałych domowników. Ciągłe czytał prasę i książki, słuchał radia - szczególnie audycji zagranicznych. Często skarżył się na bóle głowy. Nie podjął żadnego leczenia specjalistycznego. O ile prowadził jakieś rozmowy w domu, to tylko na tematy polityczne. Wówczas opowiadał rzeczy, które nasywały podejrzenia, że posiada zaburzenia psychiczne. O powyższe podejrzewała go również żona i córki. W miejscu pracy stwarzał konfliktowe sytuacje z przełożonymi i podwładnymi. Z domu ostatnio wyjechał 7 bm. Twierdził że jedzie służbowo do Tarnobrzega. Przed wyjazdem przygotowywał na maszynie do pisania jakieś dokumenty których treść żonie jego jest nieznaną. Zamieszkując w Przemyślu od roku czasu zerwał wszystkie kontakty towarzyskie, nikt go nie odwiedzał, z nikim nie spotykał się po godzinach pracy. Przychodził z pracy bezpośrednio do domu i ciągle czytał. Wszystkie wydarzenia polityczne w kraju i na świecie przeżywał b.mocno. Niejednokrotnie twierdził, że on może zmienić sytuację polityczną na świecie, uchronić ludzkość przed zagładą.

Z żoną R. Siwca uzgodniłem, że o pobudkach i okolicznościach choroby męża nie będzie nikogo informowała. Sama stwierdziła, iż faktu samopodpalenia męża nie ujawni nawet dzieciom.

Odb. w 5 egz.
Druk.HZ/Opr.AH/IV.

Inspektor Wydziału III-go

Antczak
/-/ por. H. Antczak /

Warszawa, dnia 10 września 1968 r.

Wypowiedzi Ryszarda Siwca - nagrane i odtworzone
z taśmy minifonu w dniu 10 września 1968 r.

" Ginę poto, żeby zwyciężyła prawda, żeby zwyciężyło człowieczeństwo i żeby zwyciężyła miłość. Ginę poto żeby zginęło kłamstwo, zginęła nienawiść i zginął terror. Nie odczuwam żadnego bólu i nie odczuwałem żadnego bólu przez cały czas.

Bołą mnie tylko dwie ręce, lewa do składania fałszywych przysięg prawa do ściskania ręki tych, którym złożyło się fałszywą przysięgę.

Moje życie jest niczym, wobec zagrażającej zagładzie ludzkości. Moja śmierć i śmierć mojej rodziny jest zerem.

Niech żyje prawda, niech żyje wolność, niech żyje człowieczeństwo, niech żyje demokracja, niech żyje Konstytucja!

Niech zginie totalny terror, opanowujący cały świat !

Nie mam żadnych inspiratorów, nie mam żadnych współników.

Protestuję sam, jeden, jedyny. Ktoś musi zawołać wielkim głosem dość ! Nie, to ja wołam, sam jeden - nie !!!

Jeśli ludzie nie zapomnieli, dźwięku najpiękniejszego słowa " matka " na świecie - to niech się opamiętają, póki nie jest jeszcze zapóźno. Niech wstrzymają rękę wniesioną nad guzikiem który może wzbudzić zagładę połowy ludzkości.

Mój apel kieruję do wszystkich ludzi dobrej woli na świecie, do ludzi którym dobro wszystkich a nie małych grup nie jest obojętne. Opamiętajcie się, opamiętajcie się póki jeszcze nie jest zapóźno.

Za zgodność

all...

Odb. w 5 egz.

Druk.HZ/AH.

„Zatwierdzam“
Podprokurator Powiatowy
/ / - / mgr Leszek Bazyłko
w
dnia

Postanowienie

o umorzeniu dochodzenia

Warszawa dnia 16.10. 19 68

Inspektor Komendy **) Stożecznej MO
~~Oficer dochodzeniowy~~ Komisariatu

w Warszawie pot. mgr Tadeusz Wirkowski
(stopień, nazwisko i imię)

rozpatrzysz akta dochodzenia Nr D-109/68 ^{w sprawie} **) publicznego rozpowszechniania
~~przez~~ w dniu 8.09.1968r. na Stadionie X-lecia w Warszawie ulotek zawierających
fałszywe wiadomości mogące wywołać niepokój publiczny.
na zasadzie art. 245² w związku z art. 245¹ § 1 KPK.

P o s t a n o w i ł :

1) umorzyć dochodzenie D-109/68 wobec
śmierci sprawcy.

2) zawiadomić o tym:

a) pokrzywdzonego – z objaśnieniem o prawach przysługujących mu z mocy art. 353 § 1 i 3
oraz art. 355 KPK

b) ~~podjętego~~ zainteresowanego Marię Siwiec - Przemysł, ul. Okrzei 2 m 4

wykonano

c) w myśl art. 5 KPK /- / podpis nieczytelny

*) postanowienie o umorzeniu dochodzenia w trybie uproszczonym zatwierdza kierownik jednostki a. o.
postanowienie o umorzeniu dochodzenia w trybie zwykłym zatwierdza prokurator.
) niepotrzebne skreślić.

3) wniesć o wydanie przez prokuratora zarządzenia w przedmiocie dowodów rzeczowych art. 245^e KPK.) zarządza dowody rzeczowe w postaci znalezionych przy Ryszardzie Siwcu w czasie rewizji oraz zdjęcia pozostawić w aktach sprawy.

Podprokurator

/-/ mgr Leszek Bazylko

4) wystąpić z wnioskiem o uchylene środka zapobiegającego

wobec

5)

Uzasadnienie

W dniu 8 września 1968 r. o godz. 12,15 w XIII sektorze Stadionu X-lecia w Warszawie w czasie uroczystości Ogólnopolskich Dożynek Centralnych usiłował popełnić samobójstwo, przez samopodpalenie Ryszard Siwiec s. Stanisława. Ryszard Siwiec w czasie palenia się wznosił okrzyki: "Niech żyje wolność, nie ratujcie mnie, zobaczcie co mam w teczce-przeczytajcie". Mimo ustnego i fizycznego sprzeciwu wymienionego najbliższej stojący ludzie ugasili na nim ogień. Wezwana karetka Pogotowia Ratunkowego przewiozła Ryszarda Siwca do II Kliniki Chirurgicznej AM w Warszawie przy Al. Swierczewskiego 67, stwierdzono tam, że stan zdrowia dostarczonego pacjenta jest bardzo ciężki ze względu na rozległe oparzeliny II i III stopnia. W tym samym czasie działająca na miejscu zdarzenia grupa funkcjonariuszy MO zabezpieczyła skórzaną teczkę stanowiącą własność Ryszarda Siwca, w której znaleziono 29 ulotek pisanych na maszynie, których treść mogła wywołać niepokój publiczny. Na podstawie tych przesłanek Wydz. Śledczy KS MO w Warszawie wszczął dochodzenie w sprawie o przestępstwo z art. 170 kk. Z ustaleń poczynionych w toku prowadzonego postępowania wynika, że Ryszard Siwiec zwywał do czytania ulotek, których treść zawierała fałszywe wiadomości i mogła wywołać niepokój publiczny. W dniu 12.09.1968r. Dyrektor II Kliniki Chirurgicznej powiadomił tut. Wydział, że w dniu 11.09.1968r. o godz. 1,45 zmarł wskutek rozległego oparzenia ciała II i III stopnia Ryszard Siwiec.

W związku z powyższym należało postanowić jak na wstępie.

Inspektor Wydz. Śled.

/-/ por. mgr T. Wirkowski

Za zgodność:
/Matyskiewicz Z./

Ukázka z materiálu Státní bezpečnosti shromážděných během vyšetřování obledně letáků s podvrátným obsahem distribuovaným Ryszardem Siwiczem

Sbírký Ústavu paměti národa (Institut Paměti Narodowej)

První akce, kterou provedli důstojníci StB ihned po sebeupálení Siwiece, bylo zabezpečení místa událostí. Také bylo zakázáno fotografování a bylo zabaveno několik negativů. K dalším opatřením již došlo mimo stadion. 8. září 1968 bylo zahájeno vyšetřování proti Ryszardovi Siwiewi. Ryszard Siwiec byl obviněn z "veřejného rozšiřování letáků, které obsahují nepravdivé informace o společensko-politické situaci v Polské lidové republice, což mohlo způsobit veřejné nepokoje." Vyšetřování vedli důstojníci z policie StB ve Varšavě, nejprve kapitán Kazimierz Masewicz, poté poručík Tadeusz Wirkowski. Později téhož dne StB revidovala rodinný domov a pracoviště Ryszarda Siwiece. V nemocnici byl Ryszard Siwiec izolován od ostatních pacientů a přístup k němu měli pouze určené osoby zdravotnického personálu, které nesměly o případě s nikým mluvit. Setkání s Siwiewcem bylo zabráněno také rodině. V nemocnici byl pacient neustále sledován a zaznamenáván.

Můj život není nic ve srovnání s blížícím se zničením lidstva. Moje smrt a smrt mé rodiny není důležitá. Ať žije pravda, ať žije svoboda, ať žije lidstvo, ať žije demokracie, ať žije Ústava! Ať zmizí totální teror, který ovládá celý svět! Nemám žádné inspirátory, nemám žádné partnery. Protestuji sám, jeden jediný. Někdo musí zavolat velikým hlasem: Dost! Ne! Tak volám já, sám jediný - ne!!!

Ukázka stenogramu výpovědi Ryszarda Siwiece zaznamenané v nemocnici 10. září 1969.

Nakonec bylo řízení zastaveno 16. října 1968, v důsledku smrti Ryszarda Siwiece. Státní bezpečnost celkově blokovala informace o událostech, které se odehrály na Stadionu desetiletí. Chtěla tak skrýt motivy jednání Siwiece, a současně rozšiřovala zavádějící informace o jeho údajné nepřítetnosti.

I

Pokud je do nemocnice převezen pacient s popáleninami, k rutinním otázkám patří - jak se to stalo, že se spálil? Pacient odpoví, že se zapálil. Tak jednoduchá, logická, další otázka je - a proč to udělal? A tehdy pacient vysvětlil, proč se polil benzínem a zapálil.

II

Na oddělení šum, hluk, spěch, všichni zaneprázdnění.

Z Podíval jsem se do místnosti, pacient byl oddělen od celého oddělení. Byl v místnosti, která

plná obvazů. Postel byla vzdálená od zdi, kolem stojany, infúze, pacient byl zabalený jako mumie v obvazech. Při vědomí.

I

Zatímco kolega právě řekl, z jakého důvodu člověk se zapálil, byly slyšet hlasy: šílenec, psychopat a podobně.

Jeden z našich kolegů, když to slyšel, řekl rozčileným hlasem, že takto je vychovávaný polský národ, tak již jsme všichni indoktrinovaní. Když na protest hoří buddhistický mnich, považujeme ho za svatého, ale když u nás se někdo zapálí z nějakého důvodu, třeba politického, říkáme: psychopat, blázen.

II

Každý zaměstnanec měl příkaz, že všechno co říká pacient, je třeba registrovat, opakovat. Je třeba pozorovat, kdo se blíží, a pokud přijde na návštěvu nějaký host, okamžitě zavolat.

Domluveným telefonním číslem byla nula, po vytáčení tohoto čísla okamžitě bylo navázáno spojení s někým v Paláci Mostowských

Náš přístup k této události byl různý, ale hlavně, že nikdo nezvedl telefon.

III

Několik týdnů po té události na stadionu, jsem byl pozván spolu s dalšími hasiči, kteří hasili toho muže, k velitelství hlavního města, kde jsme se měli setkat. Tam nám prostě poděkovali se sklenkou koňaku, já jsem dostal peněžní dárek, chlapci dostali vkladní knížky.

IV

A samozřejmě nám také ještě jednou připomenuli, abychom pochopili, co je to za situace, že bychom měli držet jazyk za zuby.

Pokud jde o muže, který hořel, bylo nám řečeno, že po třech dnech zemřel. Byl to podivín z Přemyšlí, že není příliš zdravý duševně, že ve skutečnosti nebylo mu tak špatně, ale něco se mu začalo dít... A proto byl nepřítel našeho systému.

Události v prvních dnech po 8. září. Vzpomínají zaměstnanci nemocnice a také policista a hasič, kteří byli přítomni na Stadionu desetiletí ve Varšavě

Ukázka z dokumentárního filmu Macieje Drygase "Uslyšíte můj křik"

Echa události

Čin Ryszarda Siwce nebyl uveden v médiích, nepobouřil veřejné mínění, nebyl vyslyšen. Činnosti StB, aby zabránily úniku jakýchkoli informací, byly efektivní.

I

Kdybych byl blíže, možná bych měl o to zájem, ale bylo vidět z dálky jen... Když se vidí pouze siluetu člověka, který hoří, prostě neměl jsem k tomu ... emocionální postoj.

II

Vůbec se tomu nevěnovala pozornost, protože jsme se zaměřili na své věci, a tamto, to jsme si mysleli, že je to nějaký incident, že už to minulo.

III

Rádioví posluchači nic neslyšeli v naše zprávě o této akci. Proč? Dvě slova na vysvětlenou. Za prvé, protože celou dobu jsme měli živý zvuk hudby a tanců. Jak říct, že něco hoří, že se něco děje? Pokud by kapela okamžitě přestala hrát, reportér musí reagovat, je třeba vysvětlit, proč kapela přestala hrát, je to referenční bod, a my bychom to říkali.

IV

No, tak jsme trochu byli vyškoleni, aby v tomto případě co máme dělat, a ne to, co dělat nemáme, protože nikdo to nebude tisknout, a můžou být z toho jenom problémy.

III

Vzalo nám to dech, navíc, jsme nebyli schopni to přesně popsat. Se omouvám, ale byli byste schopni popsat smrt hořícího člověka?

V

Největší šok pro mě byl, že všechno se vrátilo do normálu, že tunelem začali pouštět nové, další mladé lidi, kteří v radostném tanci, nepamatují si, třeba mazurku, začali tančit.

To, že obloha byla stále modrá, že stále hrala hudba a vzpomínám si holuby.

...vzpomínám si na holuby ...

Ukázka z dokumentárního filmu Macieje Drygase "Uslyšíte můj křik"

O událostech na stadionu pravděpodobně vyprávěli lidé, kteří to viděli. Ale to byly pouze skrovné zprávy a byly brány z rezervou. Může to potvrdit fragment "Deníků" Stefana Kisielewského:

Pořád říkají, že na dožínkách v přítomnosti Wiesia a Józia se někdo polil benzínem a zapálil. Jenom nikdo neví, z jakého důvodu se to stalo – samozřejmě noviny nepišou o tom ani slovo. Komunisté mají tvrdé srdce – příkladem je Ho Chi Minh, který hází lidi ke zničení a nikoho nelituje. Politique d'abord - to jejich heslo [...]

Stefan Kisielewski, „Dzienniki”, Varšava 1996, s. 98.

Wiesio je důvěrná přezdívka Władysława Gomułky, krycí jméno „Wiesław”,

Józio – premiéra Józefa Cyrankiewicza

První zprávy o tragédii na Stadionu desetiletí, které mohly oslovit širší okruh lidí, se objevily za železnou oponou.

le nouvel

N° 220 • DU 27 JANVIER AU 2 FEVRIER 1969 • 2,50 F • 25 FB • 2,50 FS.

OBSERVATEUR

violences à l'est

ce qui fait gagner
ho chi minh

Le 8 septembre, à Varsovie

Il aura fallu le suicide de Jan Palach, à Prague, pour que les langues se délient en Pologne : on vient d'apprendre seulement ce qui s'est passé à Varsovie le 8 septembre dernier. Ce jour-là, la Fête de la Moisson avait attiré dans la capitale polonaise plusieurs dizaines de milliers de paysans venus de toutes les provinces. La principale cérémonie eut lieu dans le stade des Dix Ans. Devant 80 000 personnes, M. Gomulka, entouré des plus hauts dirigeants du Parti et de l'Etat, reçut des dons en nature de toutes les délégations provinciales, en particulier le premier pain cuit avec les récoltes de l'année. Lorsqu'il eut terminé le discours dans lequel il célébrait « l'aide apportée au peuple frère de Tchécoslovaquie », des milliers de danseurs en costumes folkloriques envahirent la pelouse du stade. Sur une estrade, l'orchestre de jazz « No To Co » (« Et alors ! ») s'efforçait de chauffer l'ambiance.

Ce fut le moment que choisit un homme d'une trentaine d'années pour s'arroser d'essence, ou d'alcool à brûler, et craquer une allumette. Le vide se fit autour de lui tandis qu'une colonne de flammes s'élevait à plusieurs mètres de hauteur. Avant que les membres du service d'ordre se précipitent sur lui pour tenter d'éteindre les flammes, le jeune homme eut le temps de crier quelque

chose. Quelques minutes plus tard, une ambulance l'emmenait vers une clinique gouvernementale. Seuls les voisins immédiats avaient vu la scène. Plusieurs milliers de personnes se rendirent compte qu'il se passait quelque chose mais sans bien comprendre quoi. Les inspecteurs de la Sûreté prirent aussitôt l'affaire en main. Tous les témoins directs furent interrogés et on leur fit comprendre qu'ils n'avaient « rien vu et rien entendu ». Dès le lendemain, l'appareil de propagande du Parti commençait à faire savoir que l'homme était un ivrogne notoire qui avait cassé une bouteille d'alcool glissée dans sa poche et qui avait pris feu en allumant une cigarette...

Pendant ce temps, les médecins faisaient tout pour sauver le jeune homme. En vain. La veille de sa mort — qui survint quatre jours plus tard —, il reprit connaissance et expliqua son geste aux policiers qui le surveillaient. Il répéta ce qu'il avait crié sur le stade : qu'il entendait protester contre l'invasion de la Tchécoslovaquie et contre la politique du Parti communiste polonais. On sut plus tard que ce jeune homme était un philosophe de Rzeszow, une ville du sud-est de la Pologne. Le travail de la police avait été efficace : personne, jusqu'à aujourd'hui, n'avait ébruité l'affaire.

Obálka francouzského týdeníku "Le Nouvel Observateur" a zmínka o událostech z 8. září 1968.

Sbírka Parlamentní knihovny

When Jan Palach set fire to himself in Prague's Wenceslas Square his desperate protest set off a wave of feeling that brought Czechoslovakia back to the age of crisis. His death was reported and discussed on Czech TV and in the press; the central committee, in plenary session, was forced to comment, and the most popular communist leaders like Mr Smrkovsky appealed to young Czechs not to follow the 20-year-old student's grim example. Above all, Palach's suicide demonstrated to the world the continuing political tension that makes it impossible to 'normalise' Czechoslovakia while public opinion remains so keyed up and the unity of the man in the street and the majority of his leaders stays unbroken.

What the world does not know is that one day last autumn, in the Warsaw Stadium, in full view of thousands of football spectators, a young Pole set himself on fire at half-time as a protest against the occupation of Czechoslovakia. No Polish paper mentioned the incident; the doctors who tried to save him were never interviewed on television; no official body made any comment. Even the spectators who were at the stadium preferred to keep their memory of the dreadful scene to themselves. The young Pole, an engineer from the town of Przemysl, was buried secretly.

Thus the Iron Curtain came down once again on Poland. There is other evidence, less tragic but provided almost daily. In the courts of Warsaw and the provinces militant students who took part in the university demonstrations of last March are being tried behind closed doors. They are sentenced in small groups, two or three at a time, so that their trials arouse no interest in the outside world. They are being condemned to two and three years in jail. The young prisoners are all communists and in their defence they invoke arguments from the works of Marx and Lenin. Two of them, Kuron and Modzelevski - whose names Daniel Cohn-Bendit, the student leader, is adopting as his own as a gesture - were previously sentenced in 1965 for their criticism of the authorities. Their friends demonstrated at the trial and sang the *Internationale* as in the days of the Pilsudky colonels' dictatorship before the war.

WILLIAM WOODS

*The Old Vicarage
Glasbury-on-Wye, Hereford*

K. S. KAROL writes: (1) Mr Werblan is not a schoolteacher in Wolverhampton but the head of an ideological department of the Polish Communist Party whose writ in Poland is absolute - his 'stupid idea' was immediately translated into punitive action. Thousands of Poles who had fought for their country and rendered it great service have been kicked out of their jobs and deprived of any means of existence simply because of their origins. They are virtually compelled to leave the country but are allowed only passports for Israel, and these only after paying 10,000 zlotys (equivalent to six months' average salary) for every member of the family. In practice, they can take only their personal effects. More than 16,000 of Poland's remaining 30,000 Jews are already in the queue. But pressures are being applied to 'encourage' the others to follow them. If this isn't a terror, what is it? (2) The young Pole whose suicide I referred to set fire to himself at the Warsaw stadium on 8 September 1968 and died in the government clinic four days later. I challenge Mr Woods to produce a single reference to this *fact* in the Polish or international press. (3) I didn't say that Polish private agriculture is efficient. What I said is that in 1956, confronted with challenges from the conservative anti-communists and from the progressive young generation Gomulka made concessions to the first group alone. This hardly strengthened his regime and today he makes further concession to the same obscurantist forces. If Mr Woods didn't notice the existence of a 'third sector', then he can only blame his own lack of perceptiveness. (4) Nobody denies that in the last 20 years Poland has achieved certain economic progress; but the Polish CP, when it took power, expected that its transformation of the economic scene would convince the majority of Poles of the virtue of its social concepts. If today nobody believes in anything in Poland, as Mr Woods concedes, then the failure of this 'transformation' is obviously beyond argument. (5) Which among the Polish leaders is personally anti-semitic is irrelevant. But I repeat: they are using anti-semitism in a desperate effort to win popularity and this cynical policy should be condemned without reservation by every civilised person.

Titulní strana anglického týdeníku „The New Statesman and Nation” s částí článku a dopisem pochybujícím o pravdivosti sebeupálení

Sbírka Parlamentní knihovny

Teprve v dubnu 1969 byla silně zkrácená zpráva o sebeupálení Ryszarda Siwiece umístěna v londýnských novinách " Na Anténie ", v kterých byly otištěny vybrané texty vysílání Rádía Svobodná Evropa:

Polská živá pochodeň

Francouzský levicový časopis "Nouvel Observateur" byl prvním časopisem, který ve svém vydání ze dne 27. ledna aktuálního roku v článku K.S. Karola odhalil, že několik měsíců před Palachovou sebevraždou, během dožíněk na Stadionu desetiletí ve Varšavě, se neznámý muž polil benzínem nebo alkoholem a při současných výkřicích se zapálil. Muselo se to stát hned po projevu Gomulky, v kterém ospravedlnil ozbrojený útok na Československo v srpnu. Přesně v okamžiku, kdy byl zahájen umělecký program dožíněk. Plamen se vznášel několik metrů nahoru a kolem oběti se okamžitě vyprázdnilo. Pracovníci Státní bezpečnosti uhasili plamen a odnesli sebevraha do sanitky, která ho přepravila do nemocnice.

Článek K.S. Karola byl potom otištěn anglicky v socialistickém londýnském týdeníku "The New Statesman a Nation" 7. února.

Ve stejných novinách v sekci dopisů editorovi William Woods zpochybnil, zda se dramatická sebevražda popsaná Karolem opravdu stala.

Je samozřejmě možné (říká Woods), že se inženýr z Přemyšli zaživa upálil na stadionu ve Varšavě, ale kdyby se to stalo, celá Varšava by o tom věděla během několika hodin. Město je plné fám a drbů všeho druhu, a Rádío Svobodná Evropa (Poláci říkají Západní Varšava) má své podivné způsoby, jak získat zprávy a dostat je k těm, kteří je ještě neslyšeli. Já prostě nemůžu uvěřit, že Rádío Svobodná Evropa nebo západní tisk nikdy nezjistily to, co je známé v celé Varšavě.

Zahanbeni tímto lichotivým míněním musíme bohužel přiznat, že v tomto případě má pravdu pan K.S. Karol, ne pan William Woods.

Zpráva o sebevraždě zapálením na Stadionu desetiletí dostihla Rádío Svobodná Evropa krátce po tragické události. Zdála se tak nepravděpodobná, že nebyla opakována ve vysílání. Mysleli jsme stejně jako pan Woods. Jak by taková scéna mohla klidně zůstat bez povšimnutí tak velké skupiny cizinců - diplomatů a zahraničních zpravodajů, kteří se nacházeli v hledišti? Záhada byla vysvětlena později.

Sebevrahem byl 50-ti letý inženýr ze Slezska - a ne, jak napsal K.S. Karol, mladý, 30-letý muž

z Přemyšli. Chtěl, aby jeho protest proti okupaci Československa byl pozorován především Gomulkou. Proto se umístil těsně pod tribunu Prvního tajemníka komunistické strany, naproti tunelu, kterým jinak vcházejí na stadion cvičenci a sportovci. V tomto místě je výklenek a lidé, kteří byli na boční tribuně nemuseli demonstranta vidět. Když ho zachvátily plameny, začal běžet tunelem a zmizel z dohledu davu na stadionu. Důstojníci StB ho dohonili až v tunelu a uhasili na něm oheň. Zda je pravda, že umřel o čtyři dny později v nemocnici, jak oznámil novinář "Nouvel Observateur", není známo. V každém případě sebevražda Poláka, který protestoval proti útoku na Československo, prošla bez povšimnutí v republice nebo na světě.

"Na Anténie" č. 72, 30. březen – 6. duben 1969.

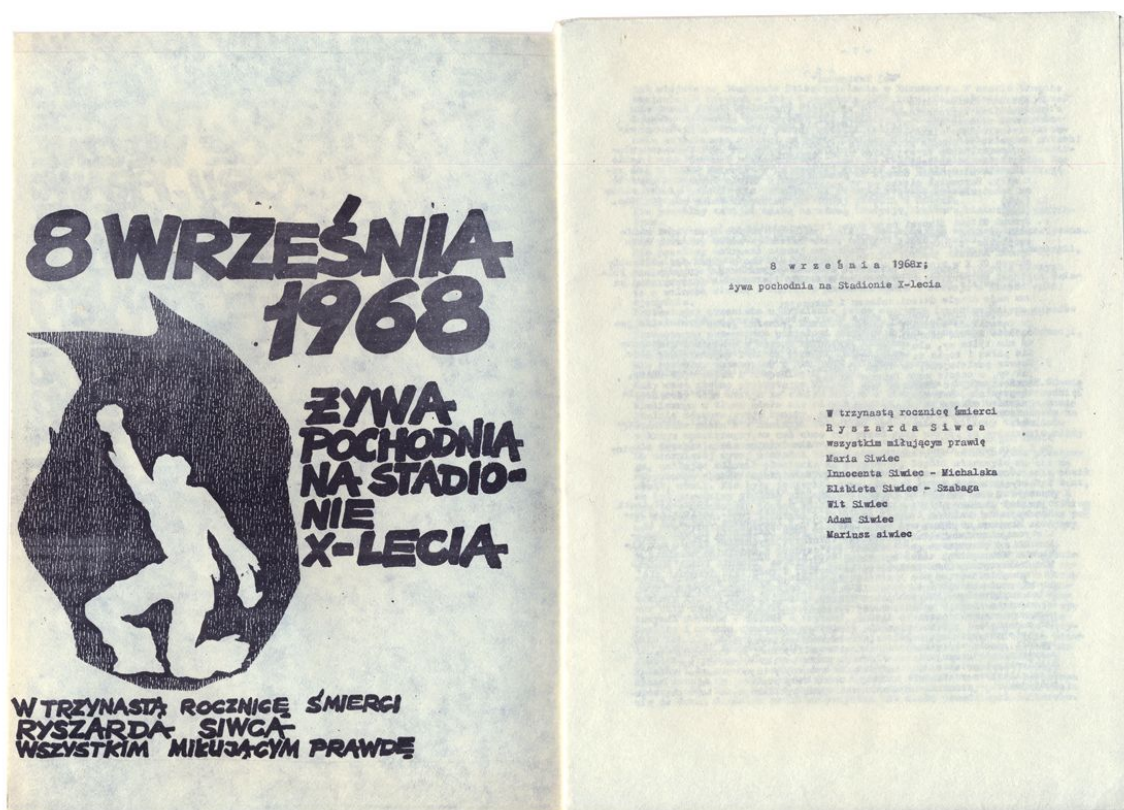
Viněta "Na Anténie"

Sbírka Parlamentní knihovny

Paměť

V Polsku první pokus o připomenutí veřejnosti Ryszarda Siwiece uskutečnila jeho rodina. V roce 1981 opublikovali ilegální brožuru věnovanou Siwiewi. Ale teprve změny v roce 1989 umožnily vrátit kolektivní paměť jeho dramatické akci.

V září 1990 roku na Stadionu desetiletí byla ve Varšavě zazděná pamětní plaketa. Po likvidaci stadionu a výstavbě Národního stadionu se o hrdinovi nezapomnělo. V bezprostřední blízkosti stadionu je památník věnovaný Siwiewi a ulice nazvaná jeho jménem.

"Mój Testament"

Ja Ryszard Świącie zdarłem na ciele i umyśle po długiej walce i rozpacze postanowiłem zaprotęstować przeciw totalnej tyranii SZA, niemiłości i kłamstwa opanowującej świat. Ponieważ nie mam szans, że wyjdę z tego cało, rozporządzałem niniejszym jak następuje:

1. Wszystko co mam, co przedstawia jakobądźkolwiek wartość wszystkie przysługujące mi prawa za wyjątkiem niżej wymienionych, zapisuję mojej żonie Marii Świącieo najlepszej i najdroższej. Dziękuję Ci za wszystko co zrobiła dla utrzymania domu, a do przechodzącego często ludzką wytrzymałość i siły, narodziłaś dziecko po 15 godzinach na dobę. Dziękuję Ci z całego serca na bohaterko pracy. Ty jesteś fundamentem, na którym stał i stoi dom.
2. (dla)
3. (dla)
4. Wynosi Witold Świącieo największą faktę-pamiętkę po śp. pułk. Gw Kawidackim pa "Hala" dowódcy VIII-rej dyw. Kieleckiej AK oraz książkę "Wesele w Kwidzynie" z autografem obrocy.
5. Wynosi Adamowi Świącieo napisaną mniejszą faktę, dar pułk. dypl. W Kawidackiego OK I w Przemyslu, książkę St. Skalskiego "Osarne okrzyki nad Polakami" z autografem, oraz szablę aby zawsze pozostał wierny wrytej na niej dewizie "Honor i Ojczyzna".

Wasz mój drogi dzieci zalecał i nakazuje;

1. Nie dajcie nigdy odebrać sobie wiary w Boga, wiary w człowieka; w jego dążenia do wolności i prawdy.
2. Bądźcie zawsze dobrymi Polakami i Polkami i pamiętajcie, że Ojczyzna to nie tylko wy, ale i ten szłańcowski polski milicjant, który bije Cię pałką i kopie za domaganie się wolności.
3. Zawsze pamiętajcie, że drugi człowiek jest takim samym człowiekiem, jak wy, a często może lepszym od was.
4. Pamiętajcie, że kłamstwo jest początkiem i pierwszą przyczyną wszelkiego zła na świecie.
5. Prawda niech tylko znaczy prawdę.
6. Podstawą waszych działań powinna być zawsze jedność myśli, słów i czynów.

Niech Bóg miłosierny i Królowa Polaki, matka Częstochowska, ma Was w opiece i całą naszą sielską Ojczyznę.

Przemyska dnia 20 kwietnia 1968r.

I faktycznie Ryszard Świącieo cało z tego nie wyszedł. Ryszard Świącieo urodził się 7 marca 1909 roku w Dębicy. W roku 1914 trafił ojca mgr Farmacji. W Dębicy kończył szkołę podstawową. Następnie z matką wyjechał do Łwowa. Dalszą naukę podjął w Państwowym Gimnazjum im. Jana Długosza, a później na Uniwersytecie Jana Kazimierza na wydz. humanistycznym w Łwowie. Swoją edukację zakończył uzyskaniem tytułu mgr filozofii. W okresie swojej młodzieży był czynnym zawodnikiem hokeistą w klubie "Gazetyści", a także członkiem Towarzystwa "Bratnia Polska" (Studentów Uniwersytetu Jana Kazimierza we Łwowie). W roku 1936 przeniósł się do Przemysła i pracując w Urzędzie Skarbowym do wybuchu wojny. Porzucił pracę, ponieważ nie mógł pogodzić się z faktem, że pieniądze ściągane przez urzędników - których prace nadzoruje - mają służyć okupantowi. Po wojnie pracując w Spółdzielczości Wytwórni Wini jako kategorie. Ma na utrzymaniu żonę i pięcioro dzieci.

Ten humanista i w moim mniemaniu gorący patriota nie mógł się pogodzić z istniejącą sytuacją w Polsce, a zwłaszcza polityką rządzących. Okazywały wypadki, jakie miały miejsce na arenie politycznej we wschodniej Europie, a szczególnie aneksja Czechosłowacji przez wojska sowieckie, wschodnioleningradzkie i polskie, do tego stopnia wzburyły w nim i sercu tego człowieka i katolika, że postanowił zamienić swój protest na wzór młodych buddyzystów - przez samospalenie w miejscu publicznym, do tego celu wy-

raz miejsce na Stadionie Dziesięciolecia w Warszawie. W czasie trwania centralnych dożynek w dni 1 i 2 września 1968 roku. Na stadionie zgromadził się ponad 60-cie tysięcy ludzi oraz wszyscy komunistyczni przywódcy z Gomułką na czele. Uroczystość się rozpoczęła. W chwili gdy Gomułka zaczął mówić o "bratniej pomocy czechosłowackim" z sektora i zło tuż tuż wycelowało wybiegi na trybunę piosenki oświadczył o okrzykach: Protestuję!.. Protestuję!.. Protestuję!.. W jednej wysoce umieszczonej ręce trzymał biało-czerwony flag, na której widniały napisy "Za Waszą i naszą Wolność" a na drugiej stronie "Za Wiarę i Ojczyznę". Drugą ręką rozrzucał ulotki o treści:

Narodziłaś palak! Nie pozwólmy na cawaty rozbiór Polaki. Nigdy nie wolno zapomnieć potwornej zbrodni w Katyniu. Nie pozwólmy zabijać naszą narodową tradycję, kulturę, historię i patriotyzm. Bez ingerencji obcych imperiów, Polaka też może być wolna i demokratyczna. Nie pozwólmy sobie wydzierać wiary naszych ojców i matek Polak. Nie pozwólmy zatruwać naszej wspomnień i młodzieży, jadem obcej ideologii, która się nigdy u nas nie przyjęła. Pielęgnujmy i przekazyujmy młodemu pokoleniu najlepsze tradycje naszych bohaterów i żołnierzy i oficerów walczących na wszystkich frontach świadectwa o wolność własną i cudzą. O prawo do życia i rozwoju w niepodległości ocyżnienie.

Protestujemy przeciwko ujarzmaniemu przez czerwoną imperium nielichy narodów Jak: Litwę, Estonię, Rumunię, Węgry, Czechosłowację. Protestujemy przeciwko użalaniu naszej wojaka w zajęciu Czechosłowacji, że jest niegodne z naszym narodem honorama. Nie przykładajmy ręki do zbrodni ludobójstwa. Nie pozwólmy weszczepić w nas jađu antysemityzmu. Niech żyje wolna i niepodległa Polska.

Gdyż czas głośno protestując zbliżał się do głównej trybuny. Ponad 60-cie tysięcy ludzi wstaje ze swoich miejsc i kierując wzrok na trybunę pochodni. Należącym z tłumy udało się zbliżyć ulotki. W tym czasie telewizja momentalnie odwróca swoje kamery, mimo tego zbliżono wleciotyżona rzędną na stadionie stała się naczynym świadkiem wydarzenia, a miliony telewizorów w kraju spotrzyęły, że coś chce się przed nimi ukryć. To wydarzenie nigdy nie doczekało się wyjaśnienia! Do cierpiącej tryby, pochodni biegną ubecy, usiłując zdławić głos piosenki, usiłując zdmknąć płomień na gorzącym. Dopóki starczyło mu siły na odychanie ubzdził dopóki starczyło mu siły na kontynuowanie przesiewienia ubzdził, mówią, nie była to zwykła masa, to był krzyk rozpacz, to był bunt, to był prawdziwy protest protest potęgowany bitem, protest potęgowany i tym że z niechcianą pomocą spieszili włącznie strącić resztki, resztki, które go fundamentem jest kłamstwo o filarami zakaz i obłęd. Ich niechciana pomoc nie była bezinteresowna. Kierowali się tym samym o opracowa ratującej życie swojej ofiary; przagnieniem, aby wydobyć z niej szesnana.

Ale sił ubywa. Walka z bitem, wysiłek mówienia, wyczerpały go do cna. Ryszard Świącieo pada na trybunę stadionu - pochodziła gołmo. Ale nie ganie w niej życie. Gomułka nie chce kontynuować rozpoczętego przesiewienia zaszczytna grań orkiestra, na stadionie pojawiają się barwna korowody w strojach ludowych rozpoczynają orkiestrę artystyczną. Podjęta kareta pogotowia, w której Ryszard Świącieo opuszcza stację Kalsy dotąd, że w czasie nie sytu samospalenia stojący na trybunie premier Cyrankiewicz - nie wytrzymał nerwowo - szedł z trybuny, wsiadł do auta i odjechał. Jedynie Gomułka i reszta otoczenia zachowania kamieniu spokojni, jak gdyby to wszystko ich nie dotyczyło. Głównym inoaczej zachował się tłum. W tłumie wzrastała powaga. Wszyscy zaczęli mówić o sobie sprawie, że był to odwany protest przeciwko Gomułce. Protest który na zawsze wzbudził serca i umysły prawdziwych Polaków i na zawsze pozostał w ich pamięci. A mimo to zaczęto tworzyć różne wersje na temat samostajnego wypadku. Okazała też blask dożytkowa uroczystość. Niektóre obcy a zwłaszcza warszawska młodzież, po prostu udała się do domu. Niektórzy zaczęli artystyczna nie miała prawdziwych odbiorców.

W tym samym czasie Ryszard Siwiec został przewieziony do szpitala przy ulicy Świercewskiego 67 i umieszczony na korytarzu drugiej Kliniki Chirurgicznej. Na tablicy przy jego łóżku widniało podobie "H". On sam nie stracił przytomności. Jego pierwsze słowa, to próba o sprowadzenie księdza. Następnie przywołał do siebie cały personel Kliniki Chirurgicznej oraz poprosił o magnetofon. A kiedy jego sądnia zostały spełnione, przemówił do obecnych.

(...) Historia Polaków, czy nas, że w ciągu ostatnich dwustu lat ze zabijano te idee, przy pomocy wszelkich możliwych środków: mordów, terroru, przekupstwa, podłości a zwłaszcza oszczerstwa i kłamstwa, oraz siania niezmiłności do duszy do postępu, jest faktem, że ideał zabici nie można, wyprzedzono, zamęczono, zasuszone Polaków, ale ideał postępu, demokracji, humanizmu, tolerancji nie zabito. Zabici można człowieka, nigdy idee.

Dzisiaj kiedy nasze dzieci, bracia i siostry już w całej Polsce wolać głono; Konstytucja, Demokracja, Socjalizm, Wolność - spada na Wasze barki obywatela odpowiedzialność. Musicie dokonać wyboru, a wybór jest trudny i ciężki, bo trzeba przede wszystkim swoją osobistą interes dobro ogółu, dobrem Polaki Ludowej Socjalizmem. Są tylko dwie drogi: droga prawdy i ciężka i trudna oraz łatwa - droga zakłamania. Jeśli wybieracie prawdę, to musicie stanąć po stronie postępu, reform skostniałego dogmatycznego systemu po stronie demokracji, prawdziwego socjalizmu. Za wami opowie się co najmniej 95% Polaków. Musicie zabrać głos w obronie tych, którym wbiła się do głowy pałkami milicyjnymi socjalizm, oszczerze - e hańbi - Polak na Polaka psy milicyjne. A jako argumentów używa granatów, żużli i amatek wodnych. Musicie stanąć też w obronie naszej młodzieży, która jest jak kamień nie przez Boga zrzucana na szanie, na szanie ciemnoty, obskurantyzmu, dogmatyzmu, reakcji i szacania, jeśli wybieracie tę drogę, to Oświeć Was i Chwała po wszystkie czasy. Jeśli natomiast wy dziennikarze i publicyści będziecie kontynuować dotychczasową linię, linie nie spotykanych w historii podłości, nieczności i kłamstwa, kopania lasy, dobijania rany, polowania na czarownicę, opluwania i plugawienia wszystkiego co wzniósł się i szlachetne, patriotyczne linie wspaniałych, intratnych posiadaczy, oportunistów zastanawiając nad interesem społecznym, dobro ogółu oraz całością nową, to czeka Was wieczna hańba, pogarda żyjących i przyszłych pokoleń. Cena tej hańby, jak się okazało, jest ustalona i wynosi: "jedyn" dziesięć, dwadzieścia tysięcy miesięcznie i więcej, auto, wyjazd za granicę, domy wczasowe, a za szyję to pieniądze, kosztom czyjej ręki? Jest niezmiernym prawem historii, że prawda musi być ujednolicona. Prawdy jako ideał wieczny nie zabije ani dręta, nowa ani atomowa bomba. Musicie wybrać łatwiejszą i wygodniejszą drogę: Słonecznik, Radziejskich, Radziwiłłów, Tarzawicy i innych warchobów sprzeciwiających się postępowi i demokracji. Oni też narzucali własne, egoistyczne interesy i porachunki - dobrem państwa, dobrem społeczeństwem, dobrem popoliłym ogółu, dobrem narodem, jedyną drogą. Prawdziwych patriotów oraz twierdził, że działają w imieniu dobra i w obronie oprymowanych swobód i pokrzywdzonych braci. Historia i współczesność im wydał i nich jedynym sądzącym, hańba im po wszystkie czasy! Wybierzcie drogę Kobzińców, Kozłoga, W. Niemcewiczów, drogę ciężką, trudną, ciernistą. Upaść może naród wielki, ale zgine tylko nikczemny. Ułowodnicie swym wyborem, że nie jesteście narodem nikczemnym. S.O.S. Ratujcie najbliżnie: sse tradycje naszego narodu - tolerancję, poszanowanie drugiego człowieka, wolność sumienia, wolność myśli, przekonań.

Literaci, intelektualiści, profesorowie, studenci i młodzież polska! Chwała Wam i sława po wszystkie czasy, jak długo polska mowa będzie rozbrzmiewać na ziemi, będziecie wrotem i przykładem patriotyzmu, poświęcenia, śmiałości i wierności ideałom wolności i poszanowania drugiego człowieka. Wy, studenci i młodzież polska, nie romantyzujcie, lecz trzeźwo myślcie i realnie następcy waszych romantycznych poprzedników: promienistych filaretów i filomatów, będziecie na zawsze przywiązani w walce o wolność, o socjalizm, o demokrację, o najczystsze ideały ludzkości! Pamiętajcie po Waszym zrywie trwać

będzie wiecznie.

Uciekacie przemawiającej sile fizycznej, przemocy brutalnej, terroru ale duchem na zawsze zostaniecie swojocami. Zapisałicie jeszcze jedną piękną kartę naszej historii, za wasi przyjdą inni. A wy dziennikarze, publicyści - odegraliście wyjątkowo podłą, haniebną i nikczemną rolę podczas zamieć narceowych i demonstracji i obecnie - w czasie najgorsza na Czechosłowację, Wolni Polacy, bo prawda i wolność muszą zwyciężyć, będą ze wstydem wspominać wasze nazwiska, jako zdradzieców i sprzedawczyków. Wyrażaliście wieczną hańbę! Do władców i właścicieli Związku Radzieckiego, do nas pracujących, chłopów i robotników Związku Radzieckiego, do literatów, intelektualistów, inteligencji Związku Radzieckiego, do młodzieży przeszło wszystkich narodów! Należność i głębia polityczna prezydenta Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej Roosevelta oddała w ręce Stalina po drugiej wojnie światowej decyzje o przyszłości świata, o przyszłych losach ludzkości. Faktycznym zwycięzcą został Związek Radziecki to spowodowało, że władca połowy Europy i Azji a także; części świata postanowił opanować cały świat. Po zakończeniu wojny nie chciał dobrowolnie wycofać się z zajętych bas w Iranie. Nie przeprosił wadził rozbrojenia swej armii, podlegał wszelkie opiski, niepokój na całym świecie, a w końcu spowodował obłądny wybór zbrojny atomowych, Balansując na krawędzi przemości, ale jeszcze, jeszcze nie jest za późno, iluzję do rozwiązania sytuacji światowej, do zaistnienia wszystkich szczytujących go konfliktów, do zapobieżenia głodowi, do podniesienia ogólnego dobrobytu, spokoju - znajdując się nie w Waszymygnie czy Nowym Jorku, nie w Londynie czy Paryżu, lecz w Moskale na Kremlu. Ten kierunek sporowa w rękach kilkuset członków "politbura". Nadchodzi niepowodzalny moment w historii, kiedy przysiężność, cywilizacja, losy całego świata zależą od decyzji kilkusetu ludzi od Was i tylko od Was wyłączone zależy, czy glob ziemski rozbiśnie za chwilę w wypadem bomb wodorowych i pokryje się ciemną radioaktywną grzywą. To tylko wy musicie w obecnej sytuacji, możność i tylko wy musicie wybrać, musicie zdecydować, musicie okazać na świat w meczarniach dwie trzecie ludzkości świata, musicie zniechęcić osiemdziesiąt procent biologicznego życia na ziemi, tylko wy decydujecie teraz, czy na nastąpiła straszliwa barbarzyńska zagłada cywilizacji, a wynik nie ma wątpliwości, że zwycięzca wyjdzie zwycięzcy, które czekają na taką wojnę. Historia ułowodnicza, że wszystkie decyzje o przełomowym znaczeniu dla państwa, podejmowane przez dyktatorów względnie klęk rządzących bez oparcia się na nie wyrażonej woli całego narodu - zawsze komeszły się katastrofą. Przykłady: Wyprawa Napoleona na Moskwę spowodowała jego upadek i upadek Francji; Rozgrywanie piarowej wojny światowej przez Niemcy i Austrię spowodowały upadek monarchii, klęskę i rozpad Austrii i Niemiec; Wyprawa Armii Czerwonej w roku 1920 na podbój Europy skończyła się szepną klęską pod Warszawą; Rzyła to osiemnasta bitwa, która zdecydowała o losach świata i jego cywilizacji; Na jezd Hitlera na Czechosłowację i rozpadanie drugiej wojny światowej; porozumienie ze Stalinem skłoniło się klęską militarną Himmlera; okupacja haniebną Hitlera, procesem norwizerkami i szubienicą dla Ludobójstwa, Atak Francji i Anglii na Egipt w 1956 roku spowodował likwidację imperium kolonialnych Anglii i Francji; Fraza działająca w historii, że niezmiernie jak niezmiernie jest natura ludzka; Zmieniają się tylko aktoresy. Cóż dzieje i historia ludzkości, upadek na naszych oczach wszystkich imperii opartych na przemocy, zachodzące obecnie coraz szybciej zmiany i to obrzyknę zmiany postępu na świecie - dowodzą niezbicie, że upadek Waszego machronicznego imperium kolonialnego, ostatniego na świecie jest nieodwracalną i nieunikloną koniecznością, istotną w historii, jest nieodwracalnym momentem decydującym nadziesiąt teres - po Waszym zbrojnym najazdzie na Czechosłowację; tylko od Was i znów od Was zależy, jak się do wszystko może odbyć. Są dwie ewentualności;

Albo w politycznej wycieczce rozszedłby następująca powolna, bezbolesna liberalizacja i demokratyzacja zapanie ludzi humanistyczny socjalizm, najpierw w Czechosłowacji, w Polsce, w Węgrzech, w Niemczech Wschodnich. Obywatele tych krajów mają dość rozsądka i rozsądku politycznego, żeby ten proces przebiegał pokojowo, bez niszczenia się Zachodu, bez zrywania sojuszu ze Związkiem Radzieckim, bez wprowadzania demokracji typu zachodniego. To przywróciłoby Was nie tylko samienie i wiarę w Was utracone całkowicie w trakcie inwazji na Czechosłowację, ale wzbudziłby szacunek i podziw całego świata a zwłaszcza państwa "trzeciego świata". Byłoby to czyn na miarę obrzydliwego, podobnego czynu dokonana już Anglia, takie rozwiązanie sprawy powołałoby Was zachować nadal wszystkie sojusze, wszystkie sfery wpływów, w którychby utrzymałoby się socjalizm na całym świecie. Zyskali byście więc czystą władzę, czystą władzę i szacunek Polaków, Czechów, Słowaków, Węgrów i Hiszpanów. Przestali by Was uważać za okupantów i najazdźców, cały świat odetchnąłby z ulgą. Głównym celem Waszym narowno na strojenia w obronie tylko przed Waszym atakiem, o czym dobrze wiecie, miałoby przetrwać na całe pokójowe, na zapobieżenie głodom, na poprawę bytu wszystkich ludzi. Be o tym, że Stany Zjednoczone nie zamierzają i nigdy nie zamierzają na Was napadzie ani wypaść się do waszych spraw wewnętrznych, wiecie bardzo dobrze. Wy mogli byście osiągnąć siłą śmiertelnym niebezpieczeństwem, jakie Was ogroziła ze strony Chin, którym w swej głupocie politycznej - udostępniłicie strażnicą broń nuklearną na siebie, Wasze własne imperium położone na wschód od Bugu byłoby uratowane na 10 do 15 lat, gdyż zamieszkuje je narody nie są jeszcze należycie przygotowane do liberalizacji i względnie samodzielnego bytu, cały ten proces przebiegałby przy waszym współdziałaniu, co gwarantowałoby, że o ile nie nastąpiłby powrót ze strony waszych dogmatyków, procesbiegłby spokojnie i bezboleśnie.

Druga ewentualność ma dwa warianty, oba prowadzą do katastrofy totalnej. Dalese utrzymywanie i zmaganie stanu napięcia w świecie, dalsze strojenie nuklearne będą dowodzić, że zamierzacie opanować siłą cały świat. Narastałoby z czasem napięcie, które stałoby się nie do wytrzymania, nie da się opanować. Popędziacie jakichś błąd w ocenie sytuacji albo sami wywołacie wojnę termojądrową uważając, że po Was tylko potopale i Chiny. Może wskutek zwykłej pomyłki, niezrozumienia rozkazu, czy błądu aparatury elektronicznej zginie wasze imperium i część ludzkości.

Albo będziecie prowadzić w dalszym ciągu twardy, dogmatyczny reakcyjny kurs zaczerpnięty w Czechosłowacji.

Napadnięcie na Czechosłowację ze strachu, że "zaraza wolności" rozszerzajaca się stałaby opanuje i zniszczy wasze imperium oraz aby stworzyć sobie bieżący wypadek jak najbliżej Renu, ż kolizji napadniecie na Rumunię, bo prowadzić samodzielną politykę zagraniczną, Wasze zaprzeczenia tak jak zaprzeczenia Hitlera są potwierdzeniem. Napadnięcie na Jugosławię, Grecję, a Albat nie zostawicie w spokoju, napadnięcie na Berlin Zachodni i będziecie mogli łączyć zjednoczyć Niemcy przy pomocy Waszych dywizji. Przy pomocy komunistów włoskich i francuskich będziecie próbowali opanować Włochy i Francję. Ten szalony plan będziecie chcieli zrealizować szybko, skądinąd prowadząc wojnę brokami konwencjonalnymi, licząc na Waszą przesadę broni jądrowej. Liczyicie również, że Stany Zjednoczone wmanewrowane w wojnę wietnamską, będą mocno zaabsorbowane wyborem prezydenta nie będą mogły angażować się w Europie. Liczyicie się również, że piraci nie ukończą abolicji broni nuklearnej, że przed Waszym szantażem ukończą bombę atomową, której użyją nie uważając się ani sekundy o ile uznacie, że to przyniesie im sukces.

Elementy Waszej decyzji do tych punktów osobną.

Tę akcję w pewnym stadium zamykronizujecie z napadem uzbrojonych przez Was na nowe państwa arabskich na Izrael, a może i Turcję, je zniszczenia Izraela zwyciężkie wojska arabskie zainicjują socjalizm i zjedną standard przez rok znowu pod wodzą Nasera do całej Afryki.

Najgorzej dwie części świata i szantażując Stany Zjednoczone wojną termojądrową, będziecie chcieli rozmawiać z pozycji siły, takie plany mogą Was przywrócić do głowy, jeśli na Kremlu przeważą uszykują abolicję. Wasz napad na Czechosłowację odpowiadał, że nie ma żadnej abolicji, żadnej zrzeczenia którejś nie byłoby, nie sformułowałby jednak ciągle opozycja w Waszym rękawicy kluczem - to utrzymanie pokoju za wszelką cenę, nawet za cenę wyrzucenia się przez Was przeproszenia światowej rewolucji proletariatu, czyli wyrzucenia się przez Was budowy anachronicznego imperium kolonialnego w sercu Europy. Obiektanie, postawianie niepodległości i suwerenności innych państw starszych od Was kulturą i cywilizacją, zamierzacie strojonych napadów, inwazji na sojuszników, poszanowania suwerenności innych państw i własnych poddańców pod dyktando, niszczenia się w wewnętrzne sprawy innych państw a przede wszystkim wyrzucenia się absurdalnej myśli o panowaniu nad całym światem. Władza i panowanie do tego dążyły, szantażując Was, harem przestępstw, który miał być, Wasza wola władzy, Wasza wola w władzy. Wasza hasła uniwersalistyczne - obejmujące wszystkich "Proletariat usze wszystkich krajów łączy się" - że strzelam. W spadku po królewcu Stalinie przetrzymacie i skoncentrowaliście w swoich rękach, w rękach kilku ludzi, całą opanowanie, niepodległość, niekontrolowanie podległego państwa krytyce władzy, władze, jakiej nikt nigdy w ciągu całej historii nie miał na świecie, władzę, jaką starożytni przypisywali bogom, od Was i tylko od Was, od "politycznej" całej władze, ustawa, wykonawca, bezpieczeństwo publicznego, łączność z zagranicą, władze sądownicza, wszystkie środki masowego przekazu: radio, telewizja, prasa, wydawnictwa, publikacje i informacja społeczeństwa. Przez upadłość i wszystkie środki produkcji i dystrybucji, banki, transportu i siły, skoncentrowaliście w swoich rękach wszystkie środki finansowe, umożliwiający Was utrzymanie, sprawowanie i kontrolę Waszej władzy przez Was samych. Ta bezgraniczna władza stała się opisaną, narodziła się dla zadowolonych, dla sprawujących władzę, i stała się całym sumą w sobie. Aby przed rządzący masami usadzić jakoś taką władzę, stworzyliście nową religię - marksizm - najdłuższym prorokiem tej religii ogłosziliście Lenina, wygłaszając sobie zastrzeżenia prawo do pewnej interpretacji jego doktryny. Kiedy, kto odziedziczył się osobiście, myślał, kto przejawiał cios krytyki Waszego postępowania, zostaje ogłoszony herezetykiem, zostaje wykluty, zamknięty w szpitalu dla umysłowo chorych, w obosie, w więzieniu /za Stalina był zwyższanie mordowany/ według Berengela tylko Bóg Chrystus odrzucił taką złą władzę, władzę przez moją nad innymi, ofiarowaną mu przez Szatana.

Historia, wasze dzieła, wmuł, wszystkie wasze narody zniewolone, tyranizowane, mordowane, zatrwane jakimiś nieważkami do wszystkiego, co wolne i dobre a wy da o was są i o tym, jak tej władzy użyliście, że używane na świecie, sami, gdyż bezprzekładne morderstwa Stalina dokonywane na niewinnych ludziach, tylko celom utrzymywania tej władzy - sami nawaliliście skromnie - minimalistycznym okrośm, błędami i wstydzicie się ich.

Działalność imperialistyczna Anglia zrosłała dążeń i prawa wszystkich ludzi do wolności. Zrezygnowała ze swojego olbrzymiego imperium kolonialnego. Dała wolność i niepodległość narodom, które nigdy tej wolności nie posiadały. Za tę odważną decyzję Chwała Anglii, Chwała jej królowi, Chwała jej własnemu stanowi, Chwała, Chwała po wieczne czasy. Jest to najjaśniejsza karta nie tylko w historii Anglii, ale i całej ludzkości, karta której blask oświetlił na zawsze ludzkość.

Działalność wszystkie imperialistyczne i kolonialne państwa: Francja, Belgia, Holandia zostały zmuszone przez podbite ludy do zrezygnacji ze swych kolonii. Działalność nawet faszystowska Hiszpania przywraca wolność swej kolonii - Gwieździ, bo opowiedziała się za tym większą, więc nie wszyscy jej obywateli. Działalność, który olbrzymi rozwój nauk technicznych, rozwój pojęć moralnych, idei wolności, bunt przeciw znużeniu urzędowaniu świata przez starszych oraz szerzej ogarnia cały świat, wszystkie ludy na kuli ziemskiej, wy stosujecie współczesne metody Gaiinga-Chuna z okresu najciemniejszego barbarzyństwa, królestwa, królestwa, jesteście siłą i przesadą anachronicznego imperium kolonialnego w sercu Europy, wśród narodów o wysokim poczuciu odrębności nacjonalistycznej.

rodowej, kulturalnej i cywilizacyjnej. Dzisiaj wywyżacie szczyt na Oświe-
 ceniową, za to tylko, że jej cały naród dogadza się z agresją, o nadbie wie-
 cza dla dwudziestego wieku i dla Was z wolności słowa to jest prawo de-
 wianego ograniczonego zdania, wolności od strachu, to jest ograniczenia
 wszechwładzy organów bezpieczeństwa i że chce budować ludzki postępowy spoj-
 jalism. Na czterech milionach, Czeskiej i Słowackiej dokonywał inwazji wojska
 reprezentujące prawo szczytę milionów ludzi, dokonywał inwazji bez śladu
 poszaru na kraj młody, pokojowy, bezbrojny nie stawiający żadnego oporu milita-
 rnego. Nadba tego czynu mówi sama za siebie, że w wieczne czasy zostanie jedną
 z najczarniejszych plam na waszej historii. Masz wiecie takich plam, takich
 tego czynu pada czarnym cieniem na całą ludzkość, cały świat wydat jak smę-
 sęd. Potęgli Was wszyscy, podchodzący do protestu nas pracujących świat, pa-
 rtili kognitacyjnym, wiadomościowym, mobilizowaliście przeciwko sobie opinie
 całego świata. Poniżliście najstarszą i najcięższą klasę polityczną
 i ideologiczną, tylko szalenie sięgł się porwać na coś podobnego. Tak jak ty-
 lko szalenie Hitler porwał się w roku 1939 na cały świat. Napadając na Oświe-
 ceniową, udowodnił, że jest jedyny i skuteczny argument w dyskusji
 se szlachetnym pozostały tam tylko szlachetnie. Udowodnił, że jest jedyny i skuteczny
 stkie podpisywane przez Was traktaty, umowy, zapewnienia, uroczyste gwarancje,
 nie przedstawiają dla Was żadnej wartości, nawet wartości tego papieru, na
 którym są spisane obowiązują tylko waszych kontrahentów według waszej de-
 wolnej interpretacji popularnej opinii. Wiacie o tym dobrze, że w ciągu ostat-
 tniech pięćdziesięciu lat se wszystkich zawartych umów międzynarodowych
 traktatów dotrzymano tylko jednej - z podpaleniem świata i wspólni-
 kiem Hitlera.

"Każdy kraj, który ujarzma inną naród, musi upadść" to
 nie nowego, to stare obowiązujące wieczne prawo historii. Prawo rozwoju
 Czy sądzicie, że wasze imperium nie upadnie tylko dlatego, że ujarzmiacie
 innych narodów, że wasze imperium, że klasowo nazywacie prawdę, że
 niewolę nazywacie wolnością, że totalną tyranię nioodpowiedzialną, która
 rządząca - demokracja, że zastąpienie wysoka szowinizmu przez szowinizm
 totalnym wywyższeniem przez jednego wołocha, kapitalistę, państwo nazwalicie
 socjalizmem, że waszą walkę o panowanie nad światem nazwalicie walką o po-
 kój? Czyżby żaden z waszych niewolników obywateli nie poznał prawdy?
 Nie uszyście młodzieży historii, nie uszyście ich o faktach, które miały wie-
 sce w ciągu dziejów ludzkości. Obowiązują w was dogmaty. Jeżeli fakty przeczą
 teorii, biada faktom, teoria musi zostać. Dlatego waszą młodzież nazywie tylko
 dowolnej interpretacji faktów historycznych z punktu widzenia imperializmu
 wielkorosyjskiego, szlachetnie wytydłiwie imperializm walkę o pokój, o socja-
 lizm, o światową rewolucję proletariatu". Historia udowodniła, że każde imper-
 rium budowane na przemocą upadło. Takie jest niezmiennie prawo rozwoju ludz-
 kości, rozwoju idei wolności, rozwoju dążeń i pragnień ludów ujarzmiionych,
 wiecznie i niezmiennie idee wolności, idee prawdy, idee patriotyzmu, milio-
 Ńki objęzany są tymi olbrzymimi słzami odskrokwidami, które rozsądziły każde
 imperium i spowodowały jego upadek, im bliżej naszych czasów, tym krócej
 trwały imperia.

Twa i trwać będzie aż do skłoczenia świata! To międzynarodówka chrześcijańska
 ńska jednocząca się teraz coraz bardziej, to imperium katolickie budowane
 na miłości bliźniego. Największym jego prawem jest: "Będzieś miłował bliź-
 niego swego, jak siebie samego". Jego wiadoma głowa, na której papież nie ma
 do swej dyspozycji ani jednej kompanii uzbrojonych wojsk, ani jednego czoł-
 ga, a przeciw ślucha go, powata, ceni i szanuje cały świat. Nigdy żaden włada-
 cza świecki nie cieszyl się tak powagą i szacunkiem jak Jan XXIII, jak
 Paweł VI. Wy tego nie potraficie zrozumieć, bo tworzone przez was imperium
 jest przeciwstawieniem, zaprzeczeniem wszystkiego o dobre, bo jest imperium
 zła, opartym na nienawiści, klasowości, terrrze i pogardzie dla rządzących.
 Pytam: - Dlaczego jesteście pewni, że właśnie was tylko i jedynie was w cią-
 gu całych dziejów ludzkości uda się zbudować i utrzymać imperium oparte na
 przemocy, krzywdzie i niesprawiedliwości? Dlaczego sądzicie, że właśnie was
 uda się zabić idee, prawdę, wolność, szlachetność wieczne dążenie człowieka

do czegoś lepszego, wyższego? Fe ce te wszystkie robotie? Dlaczego? W czym
 intencja? Dla kogo? Ce dajecie ludziom ujarzmionym, podbitym, ludem stę-
 cym od was wyżej kulturą i cywilizacją?
 Klaszcie! Szereży! Pogardzi! Wyżak nas pracujących! A klasie rządzącej w was
 osze mandatu? Olbrzymią, gigantyczną władzą manatru, odpowiedzialną tylko
 przed wami! Władze, opini! Markotyki dla rządzących! Władze - cel sam w see
 biel, jaki kraj, jakie państwo, mające możność prawdziwego wyboru; wybra-
 ustrój wroczony na waszy?

Żaden kraj! Żadne państwo! Albowiem ustrój wasz, ustrój zaniesiony na bę-
 netach, zawieszony na czołgach Armii Czerwonej do innych krajów, ustrój
 narzucony im brutalną siłą i tą siłą utrzymywany - nie jest ani dyktaturą
 proletariatu, ani komunistyczną, ani socjalistyczną, ani demokracją.
 Jest to totalna dyktatura zła, która nie nosi istnieć bez nienawiści, se
 bez klasowości, bez przemocy, nienawiści do kontrrewolucjonistów, nienawiści
 do burżuazji, nienawiści do imperialistów przez komunistów gdzie jest dobrze,
 gdzie panuje wolność, usiekie od 1945 roku dwadzieścia milionów ludzi,
 w tym pokona, to jest pięć milionów obywateli Korai Północnej, Porwanojcie
 statystykę Korei, w tych dwóch latach usiekie do krajów, gdzie jest źle,
 gdzie panuje wysoka, Fytanie!
 A ilu ludzi usiekie z państw, gdzie jest tak źle do was, gdzie jest tak
 dobrze? Czy tysiąc? Pochwalicie się.

Mówicie u was jest praca dla wszystkich, brakuje tylko do pracy. To dlaczego
 wami władcy nie posaga bezrobotny na Zachodzie i nie wprowadzą ich do swe-
 go imperium? Bo nikt nie przyjedzie, bo na Zachodzie bezrobotnym jest o
 wiele wiele lepiej, jak u was nawet dobrze zarabiającym. Czego wy masę pra-
 cującą miast i wsi dorobiliście się wyjęciami dla siebie w ciągu pięćdzie-
 sięciu lat po rewolucji, w ciągu jednego pokolenia, kosztem tak olbrzymich
 wyrzeczeń, kosztem niewolniczej pracy milionów łagerników, kosztem czoł-
 własnego życia czy zdrowia? - Niewiele! Prawie nici! Przeciwnie wy jeszcze
 nie wszyscy macie całe buty i portki. Wami władcy i właściciele ludną i tu-
 manką Was ciągle, se już wstę, se za dwa lata, Pamiątka Chruszczowa z kie-
 burzy, se już w następnej pięcioletce będzie nie tylko dobrze, ale nawet
 dogoniacie państwa zachodnie. Jest coraz lepiej, ale tylko i wyłącznie wasz
 waszym wiadcom i całej rządzącej wami klisie. A wy jak odziliśmy w podartych
 butach z wielkimi dziurami, tak chodzicie w podartych butach z mniejszymi
 dziurami. Wy chłopki kolchozowi, wy robotnicy, wami władcy mówią wami; "Pakt
 Atlantyczny jest paktem agresywnym skierowanym przeciw mińjosem pokój
 Związkowi Radzieckiemu, jednemu wywołicielowi narodów, obrońcy pokoju.
 Podjęzose wojenną sprzymię Niemcy Zachodnie i zachęcają odsetców do ab-
 cji przeciw krajom socjalistycznym". Fakty, którym u was binda, stwierdza-
 ją; po drugiej wojnie światowej wszystkie państwa zachodnie przeprowadzi-
 ly bardzo szybko demobilizację swoich wojsk, pozostawili tylko nie wielkie
 kontyngenty okupacyjne w Niemczech Zachodnich i w Japonii, zwolnili majęte
 na czasie wojny bazy, tylko Stalin, jedyny oswoździł i obronił pokój
 nie przeprowadził demobilizacji całkowite, nie chciał opuścić zajętych
 baz w Iranie, wywołał powstanie w Grecji. Rozpoczął zimną wojnę, ogłosił
 blokadę Berlina, próbując jak każdy dyktator szantażu. Jeżeli się udało,
 opanowały, czyli jednoczyły się całe Niemcy, wykorzystując sympatie,
 jakimi jeszcze wtedy cieszył się Związek Radziecki - przy pomocy komun-
 tycznych partii Francji i Włoch zaleźnych całkowicie do Moskwy opanowały
 oba te kraje. Cała Europa znalazłaby się pod butem okrutnego tyrana. Szan-
 tat się nie udał. Plan szwalił się. Państwa zachodnie, mając w pamięci stras-
 szliwą lekcję udzieloną im niedawno przez dyktatora Hitlera, przeżyły

szbrodniczą grę oswobodziciela. W obronie i tylko w obronie zagrożonej na nowo wolności świata zawarty pakt zwany atlantyckim w obronie przed wścym imperjalizmem wielokrocyjckim wszystkich władz Rosji. Równocześnie zawoliz Niemcom Zachodnia na utworzenie wojsk podległych rozkazom paktu. Wojskami tymi nie mogą Niemcy dysponować samodzielnie, bez zgody wszystkich obrony Pakt Atlantycki, powstała Bundeswehra, narodzili się nastroje i napa dalej odwoław w Niemczech. To Stalin i jego imperjalistyczna, agresywna polityka była przyczyną powstania paktu atlantyckiego. To Stalin i jego imperjalizm powołał do życia Bundeswehrę. To Stalin i jego imperjalizm obudził nadzieje odwoławców niemieckich. Co za straszliwa ironia historii. Od tego czasu wsi władcy zaczęli narząd państwa zachodnie imperjalistami i podległymi wojennymi. Zupelnie tak samo, jak nazwał ich Hitler, bo wycności światła. Wasł władcy tłumaczą wam waszą nędzę koniecznością zbrzyd na obronę przed imperjalizmem. Czy przesłanie wolności, niepodległości, suwerenności wszystkim dominom, prawie wszystkim koloniom na świecie, a wszystkim angielskim, francuskim, belgijskim i holenderskim jest imperjalizmem? Kto zawiązał pakt przyjaźni i wzajemnej pomocy z faszystowskim Niemcami, rozpalał go przez to drugą wojnę światową? Stalin, wywoław licial, imperjalista. Kto wprowadził swoje wojska na teren wolnych, niepodległych, suwerennych państw, wolności, niepodległości, a w końcu wcielił do swego imperium? Stalin, oswobodziciel, imperjalista. Kto napadł na małą, pokojową Finlandię i o mały nie został pokonany w tej małej Dzwida z Goliatem? Kto zametkował część jej terytorium, wcielając je do swego imperium? Stalin, oswobodziciel, imperjalista. Kto zabrał przemocą Rumunię - Besarabię, Bukowinę, Mołdawię i wcielił do swego imperium? Stalin, oswobodziciel, imperjalista.

A po zakończeniu drugiej wojny światowej, po pokonaniu Niemiec i Japonii jako państwa, jakie terytoria zametkował imperjalista zachodni? Żadnych. Jakie rządy powstały w państwach oswobodzonych przez imperjalistów zachodnich? Takie, jakie wybrał obywatela tych państw w prawdziwych wolnych wyborach, w których wybiera się naprawd, a nie wznawa gotową wydrukowaną kartkę do urny. Rządy wybranej większości nawet rządy jednolite narodowe z komunistami, wy tego nie rozumiecie! Nie możecie nawet zrozumieć. Nigdy w ciągu całej Waszej historii nie byliście wolni, wolności nie rozumiecie zupełnie. Rewolucja październikowa znieła wam cara despotę na tyrana bezwzględnie rządy bezdusnej biurokracji. Znieła wam państw na okrutnych, dała wam tylko się wolność, wolność robienia zia, wolność donosów, wolność zamy. Tak jak dawniej tak i po rewolucji jesteście dalej niewolnikami. Prawo do niezależnych od państwa związków zawodowych własnych, prawo do dobrowolnego zrzeszania się, prawo do dobrowolnych manifestacji, prawo do wyszku czlowieka przez czlowieka, przeciwko, przeciwko wam. Prawo do zniszczenia obrony, zastąpiono wyszkiem przez państwo, kapitalizm, wolność przed, które nie na żadnej obrony. Zrobiono z was ludź niewolników. Was zach 1930 - 1933 w czasie przymusowej kolektywizacji na Ukrainie, w tym spichrz Rosji i Europy zmarło z głodu pięć do sześciu milionów ludzi. Zrobiono z was grupę, który dawał wam pewną niezależność od państwa. Wy-piono wyszkiem jednego obszarnik, państwa, państwa, wsi, zastąpiono. Zrobiono z was woły robotnika na zawsze przywiązane do ziemi, a bezprawnikiem państwem nie małe już żadnej obrony. Wzmacniają wam, że to jest wolność, że wolność to pełny brzuch, czyste buty, czyste portki na tyłku, wyzka

do spania, pokój na mieszkanie, a nawet i zegarek na rękę. Piekło na ziemi nazywają rajem i wolnością, wolność - to w rozgłoszeniu waszych władz wolność obracenia partii, jej aktualnej linii partyjnej oraz jej wszystkich poczynań. To jest pierwsza wolność.

Wolność druga - to wolność potępienia imperjalistów, kontrrewolucjonistów, burżuazji i tych, których kasa potępiła partię. To jest druga wolność. I wreszcie wolność - to samokrytyka, że za mało obawiali się partię i za mało potępiło imperjalistów to jest trzecia wolność!

A daliśmy? Daliśmy wolność - to była wolność gwałtów, rabunków, grabieży, mordów czyszczenia za sobą cara, wywołanie w pięć lat doświadczeń wsiad /wosogrod/, buntowalskich Polaków /rzesz Pragi/, państw, rzesz państwa, wy-dów pogromy /wymalasek rosyjski - kontrrewolucjonistów/, burżuazji, wrogów ludu, czyli tych wszystkich, którzy byliłi imasz wó kase, i ten sprząda. Co spowodowało wyzłeczenie i wywołanie w latach 1918 - 1967? Sprząda. Set milionów ludzi własnych, niewolnych obywateli, więcej niż przyniosła ofiar drugą wojnę światową. W imię czego i po co to zrobiono?

Dla was, biedni, zagubieni, ogłupieni i terroryzowani natrętną propagandą chłopci i robotnicy wolność - to wolność robienia zia - innej wolności nie maicie, nie rozumiecie, bo nikt wam o niej nie powiedział. Bo prawdziwej wolności nie mieliście nigdy. "Wolność wolności" była i jest przez waszych kadrowych władców i właścicieli uwadana za absurdum. Wasi władcy robią z was bezdusne, bezmyślne automaty do wykonywania planów produkcyjnych, do spontanicznych organizacji i demonstracji organizowanych przez waszych tyranów. Wy nie macie żadnego wpływu na nic. Wami się pogardza, z wami się nie liczy. Wy nigdy nikogo nie wyliczacie. Wasza rola wyborcza ogranicza się tylko do wrzucenia kartki z wydrukowaną na niej jedną jedyną listą ludzi, ludzi już przedtem usgodnionych i mianowanych przez jakiś komitet wyższego szczebla: posłami, delegatami, deputatami. Wy nie możecie nawet przesie temp protestować niebraniem udziału w tej farcie, wrzucania kartek, bo przyjdzie po was auto i zawlezie was do lokalu, żebyście tę kartkę jednak wrzucili. Od pięćdziesięciu lat zabija się w was wszystkich szlachet-niejsze uczucia i odruchy, takie pojęcia jak: wolność przełomu, wolność wyboru światopoglądu, wolność krytyki, wolność od strachu, wolność wyjadu za granicę, wolność zmiany miejsca pobytu, dążenie do poznania prawdy, do czegoś lepszego, wyższego, są dla was pojęciami pustymi, niezrozumiałymi, nie zawierającymi konkretnej treści. Was tylko naucono kłamać, patrzeć w oczy okłamywanego. Waszego cara i Carską Rosję nazywano szandarem Europy, szandarem narodu i wy go tak też nazywacie. Czy chcecie, aby te "resztki ludzkie", jakie wogę pozostać po wojnie nuklearnej, do której dąs wsi władcy i którą wywołują nasywał was katem narodów i mordawcy świata? Jak to jest możliwe, że wszystko, co było dobre, szlachetne, potrzebne wsi władcy przemienił w zło? Co było przyczyną i motorem, że niezawidliwą zastąpiono miłość i szbudowno takie straszliwe imperium zia? Odpowiem jest tylko jedna. Przemotem tego zia jest władza opium, władza jako cel sam w sobie, władza totalna, bezgraniczna, bezwzględna, absolutna, nie mozga-ona żadnej krytyki, nie licząca się z niczym. Dążenie do osiągnięcia takiej władzy wywołało - według nas chrześcijan - bunt aniołów przeciw Bogu. Ludzieli ludzieli Opamitajcie się! Młodzieży, przyszłości narodu, nie daj się mordować co dwadzieścia lat, aby na świecie zapanowały, lub nie zapanowały rozmaite isy!!! Nie dajcie się mordować, aby taka czy inna grupa ludzi zdobyła władzę totalną i ludzi, którzy nie zapomnieliście jeszcze najpiękniejszego słowa na świecie - "władza"!!! Ludzie, w których może jeszcze tkwi iskierka uczuć ludzkich! Opamitajcie się! Uszyście się kryki! Krzyk szarego, zwozajnego czlowieka, krzyża narodu, który własną i cudzą wolność, kochał ponad wszystko, ponad własne życie! Opamitajcie się! Jeszcze nie jest za późno!

Dopiero kiedy zamilkł przewiesiono go do izolacji i tam zajeli się Nim lekarze. Na sądzie bezpleci, do zosa cierpiącego nie dopuszczono nikogo, nawet jego własnej żony.

żona w dniu 8 września nie znając planów swego męża, który rzekomo pejechał do rodziny i miał wrócić wieczorem do domu, spokojnie czekała na jego powrót. Tymczasem w trzy godziny po zejściu na stadionie w Warszawie do drzwi Marii Siwce zapukano kilku panów, przedstawiając się jako Milicja Kosowny Wojewódzkiej z Rzeszowskiej ulicy, nina byli i z przesyła /kilkasmochośtu stało przed domem/ oświadczyli, że mają nakaz przeprowadzenia rewizji pokazując go, ale nie wyjaśniając przyczyny. Na pytanie co się stało czy coś z jej mężem? Odpowiedzieli, że dowie się w swoim czasie. Zaczęła się rewizja /było ich wszystkich 11-ty/ w całym mieszkaniu (trzy pokójowe) trwało ona kilka godzin. Nie znaleźli nic. Dziesiątego września rano żona Ryszarda Siwca otrzymała telegram informujący ją, że Ryszard Siwce przebywa w szpitalu praktyka - stan ciężki - druga klinika chirurgiczna, odeszła tego samego dnia Maria Siwce jedzie do Warszawy i późnym wieczorem jest już w szpitalu. Tam oświadczone jej, że mają rozkaz nikogo nie wypuszczać do chorożego. Dopiero na drugi dzień tj. dziesiątego września umożliwiono jej widzenie się z mężem Ryszardem. Jest on ciężko obciążony, z podługosną kropłiwką i krodkami śnieczującymi. Rozmawia z żoną, ale jest słaby i bardzo wyczerpany. Następnego dnia około południa traci przytomność. 12 września o godzinie 3,30 rano kończy życie.

Maria Siwca Siwce została formalności, jest dwukrotnie przesłuchiwana na komendzie rejonowej i wojewódzkiej w Warszawie gdzie oddają jej osobiste drobiazgi męża. Dnia 13-tego września wraca Ryszard Siwce z w zapłombowanej trumnie do Przemyśla. 15-tego września /niezależnie/ zostaje pochowany na cmentarzu Przemyśla - Zasanie.

Były to trochę oszu - w polskich środkach masowego przekazu nie ukazała się nawet ślad wzianka o okolicznościach w jakich zmarł Ryszard Siwce. Najwidoczniej bali się go nawet po śmierci. W niedługim czasie po tym wydarzeniu cały świat dowiedział się o drugiej stronie pochodni z państwa komunistycznego - o oszchu Janie Palachu - jego bobaterska śmierć znalazła oddźwięk w jego kraju i nawet przybódcy jak Dubczek, Sarkowski, Swoboda i inni złożyli hołd i kondolenie jego matce. Natomiast w swojej Ojczyźnie, w Polsce henryka celowo rozpowszechniają pląskki że mój ojciec Ryszard Siwce był nałogowym pijakiem, chorym na umyśle, a nawet to, że uciekł do Stanów Zjednoczonych. Pomny jednak na nakaz ojcowski "Prawda niech tylko znaczy prawdę" napisanym się wiedząc, że prawdy zabif. się nie da, nie da się jej też ukryć przed historią. Prawda obroni się sama!

Wit Siwec

(...) Ostatnie słowo Ryszarda Siwca zostało zapisane w odtworzonego zapisu magnetofonowego /sed./

MOWA

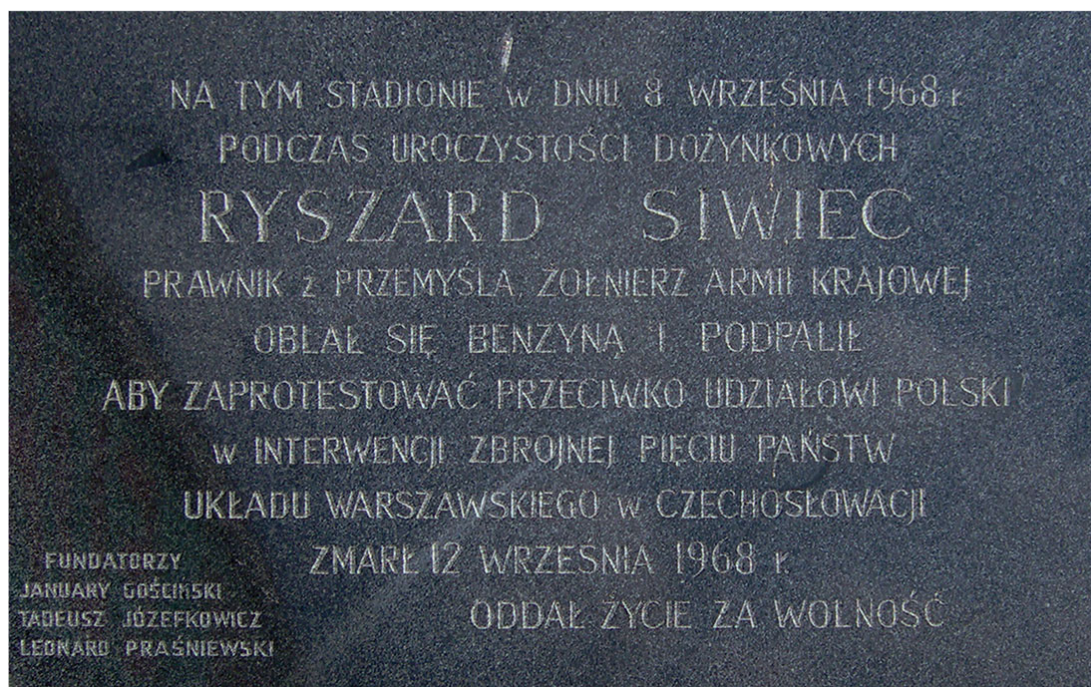
młodzieżowa
oficyna
wydawnicza

ODDAJEMY DO RĄK CZYTELNIKÓW PIERWSZĄ, PUBLIKACJĘ MŁODZIEŻOWEJ OFICYNY WYDAWNICZEJ ZAINSPIROWANEJ PRZEZ UCZESTNIKÓW RUCHU MŁODEJ POLSKI. MOWA POWSTAŁA NIE DLA PRAWD OFICJALNYCH, MOWA TO WOLNOŚĆ DLA PRAWDY I NIE KRĘPOWANIE SKOŃ. POPRZEC SZUKANIE PRAWDY CHCEMY MŁODEMU POKOLENIU POMÓC W DOKONANIU WYBORU. /REDAKCJA / PRZEDRUK DOZWOLONY Z PODANIEM ŹRÓDŁA!

Obálka brožury publikované v roce 1981

Sbírka rodiny Siwecovi

Bývalá deska na Stadionu desetiletí

Fot. Autoři

Moderní obelisk na ulici Ryszarda Siwieca v blízkosti Národního stadionu

Fot. Jacek Adamiak

Moderní obelisk na ulici Ryszarda Siwieca v blízkosti Národního stadionu

Fot. Jacek Adamiak

Moderní obelisk na ulici Ryszarda Siwieca v blízkosti Národního stadionu

Fot. Jacek Adamiak

V roce 1991 vznikl film " Uslyšíte můj křik " a rozhlasová hra " Testament " v režii Macieje Drygase. Drygas ze snažil odpovědět na otázku, jak se stalo, že se o takové tragédii nemluvalo. Proč se tak dramatický, radikální protest, který se uskutečnil v přítomnosti davů, stal marným?

I

A pak, když přenos skončil, jsme se začali divit. Proč se ten člověk upálil právě na představení tance, a ne v době, kdy měl projev Gomułka. Protože když Gomułka měl projev, jsem přesvědčen, že hluk na stadionu, to co by se stalo, muselo by ho také, stejně jako nás, vyvést z rovnováhy.

Byla by to normální lidská reakce. Řeč by byla přerušena, celý svět by o tom věděl.

II

Událost Siwiecie měla takový význam jako vlaková nehoda. Nikdy jsem... To nebylo namontované na mé samostatné myšlení. Nemělo pro mě... Prostě neumím to vysvětlit... Možná je to proto, že sebevražda pro Poláka je cizí v naší kultuře. Nevím.

I

Protest, který se skončil tak tragicky, pro mě to byl neefektivní protest. Zmizel v polských lidových tancích. V těch barevných stužkách, o kterých jsme spolu mluvili.

II

Napadlo mě, že asi bude lepší pro něj zemřít. Že ze všechno, co ho může v životě potkat, že je asi lepší smrt.

Nyní po letech přemýšlím, jak jsem to věděla? Přece jsem vůbec nevěděla o vyhlazování, o Katyni, o tom co systém dělal s lidmi. Vše jsem zjistila později, ale přesto v podvědomí, přesto, že nikdy jsem o tom neslyšela, jsem věděla, že něco takového musí být potrestáno.

A asi myslím, že je to taky jeden z důvodů, proč byla tato smrt a snaha marná. To, že jsme smíření s tou hroznou stranou toho systému, podvědomě smíření..

... Zmizel v polských lidových tancích ...

Ukázka z dokumentárního filmu Macieje Drygase "Uslyšíte můj křik"

Ryszard Siwiec se dočkal náležitého uznání ze strany státních orgánů. V roce 2001mu český prezident Václav Havel udělil posmrtně Řád Tomáše Garrigua Masaryka. Za zmínku stojí skutečnost, že v České republice je paměť o Siwiewi neustále živá. Je to velkou zásluhou Polského institutu v Praze. Z jeho iniciativy a z iniciativy České filharmonie se v roce 2008 konal koncert na památku Ryszarda Siwiece. Ve stejném roce se objevila v České republice Siwiewi první věnovaná monografie, kterou napsal Petr Blažek. V roce 2009, s podporou tehdejšího pražského primátora Pavla Béma a Ústavu pro studium totalitních režimů, byla ulice Havelková na pražském Žižkově, kde se nachází Polský institut, přejmenovaná na Siwiewi. O rok později byl před sídlem Institutu odhalen památník připomínající čin Ryszarda Siwiece (jeho kopií je památník ve Varšavě). Památník byl financován Radou paměti odboje a mučednictví.

Pojmenování ulice Ryszarda Siwiece v pražské čtvrti Žižkov, 13. února 2009 r.

Sbírky Polského institutu v Praze

Odhalení pomníku Ryszarda Siwiece, 20. června 2010

Sbírky Polského institutu v Praze

Odhalení pomníku Ryszarda Siwiece, 20. června 2010

Sbírky Polského institutu v Praze

Koncert České filharmonie, "Hudba pro Prahu. In memoriam Ryszard Siwiec", 8. září 2008.

Sbírký Polského institutu v Praze

Koncert České filharmonie, "Hudba pro Prahu. In memoriam Ryszard Siwiec", 8. září 2008.

Sbírky Polského institutu v Praze

V roce 2003 polský prezident Aleksander Kwasniewski na žádost Ústavu národní paměti posmrtně udělil Ryszardovi Siwiewi Velitelský kříž řádu polského obrození (Krzyż Komandorski Orderu Odrodzenia Polski). Rodina se rozhodla převzít si ocenění až v roce 2007, z rukou prezidenta Lecha Kaczyńskiego. V roce 2006 prezident Slovenska Ivan Gašparovič udělil Siwiewi Řád bílého dvojokříže. O Ryszardovi Siwiewi také pamatovali lidé v Přemyšli. Jeho jménem je pojmenovaný jeden z mostů a v roce 2008 byla na stěně budov, kde Siwiec bydlel, umístěna pamětní deska.

O rok později, u příležitosti stého výročí Siwiewova narození, byla pamětní deska umístěna také v Děbicy na zdi základní školy, kterou navštěvoval.

PČeský prezident Václav Havel předává Elżbiecie Siwiec-Szabadze Řád Tomáše Garrigue Masaryka, kterým byl posmrtně vyznamenán její otec, 28. září 2001

Řád Tomáše Garrigue Masaryka (ČR, 2001)

Sbírka rodiny Siwecovi

UDĚLUJI

RYSZARDU SIWIECOVI

IN MEMORIAM

ZA VYNIKAJÍCÍ ZÁSLUHY O DEMOKRACII A LIDSKÁ PRÁVA

ŘÁD TOMÁŠE GARRIGUA MASARYKA
I. TŘÍDY

V PRAZE DNE 28. ŘÍJNA 2001

Václav Klavž
PREZIDENT REPUBLIKY

MATRIČNÍ ČÍSLO:
TOML 18 INS. II 04

Řád Tomáše Garrigue Masaryka (ČR, 2001)

Sbírka rodiny Siwecovi

Velitelský kříž řádu obrození Polska (2003, vyzvednutý rodinou v 2007)

Sbírka rodiny Siwecovi

Medaile svatého Václava (2004)

Sbírka rodiny Siwecovi

Medaile svatého Václava (2004)

Sbírka rodiny Siwecovi

Řád bílého dvojkříže (Slovensko, 2006)

Sbírka rodiny Siwecovi

Hrob Ryszarda Siwiece v Přemysli

Fot. Petr Blažek

Deska odhalená 7. března 2009 v Dębicy

Fot. Petr Blažek

O projektu

Projekt "Křik obyčejného člověka. Ryszard Siwiec, 1909-1968" vznikl jako vývoj tradiční výstavy se stejným názvem. Projekt zahrnuje: webovou stránku, kterou si prohlížíte, e-knihy a také disk z obsahem polského vydání webových stránek, který je určen pro vzdělávací instituce.

Doufáme, že díky elektronické podobě příběh Ryszarda Siwiece osloví širší publikum, a o jeho hrdinství budou vzpomínat nejen v Poláci, ale také Češi a lidé jiných národů.

Děkujeme Vám za zájem o tento projekt. Rádi bychom také poděkovali všem jednotlivcům a institucím, bez nichž by tento projekt byl odsouzen k neúspěchu:

Rodině Siwiewcových

Maciejowi Drygasowi

Petrovi Blažkovi

Agnieszce Andrzejewskiej

Instytutowi Polskiemu w Pradze (Polskému institutu v Praze)

Bibliotece Sejmowej (Parlamentní knihovně)

Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza (Památníku národního písemnictví Adama Mickiewicza)

Wytwórni Filmów Oświatowych (Studio vzdělávací filmů)

Centrum Edukacji Obywatelskiej (Centrum občanského vzdělávání)

Radio Free Europe/Radio Liberty

Serwisowi kronikarp.pl

Agence EastNews

a všem těm, kteří nám sloužili radou, pomocí a cennými úvahami.

Autorzy

Text:

Jakub Izdebski, dr Marcin Krzanicki

Grafický návrh a složení:

dr Marcin Krzanicki

Recenzenti projektu:

PhDr. Petr Blažek, dr Łukasz Kamiński

Redakce:

Małgorzata Strasz

Překlad:

TurboTłumaczenia.pl